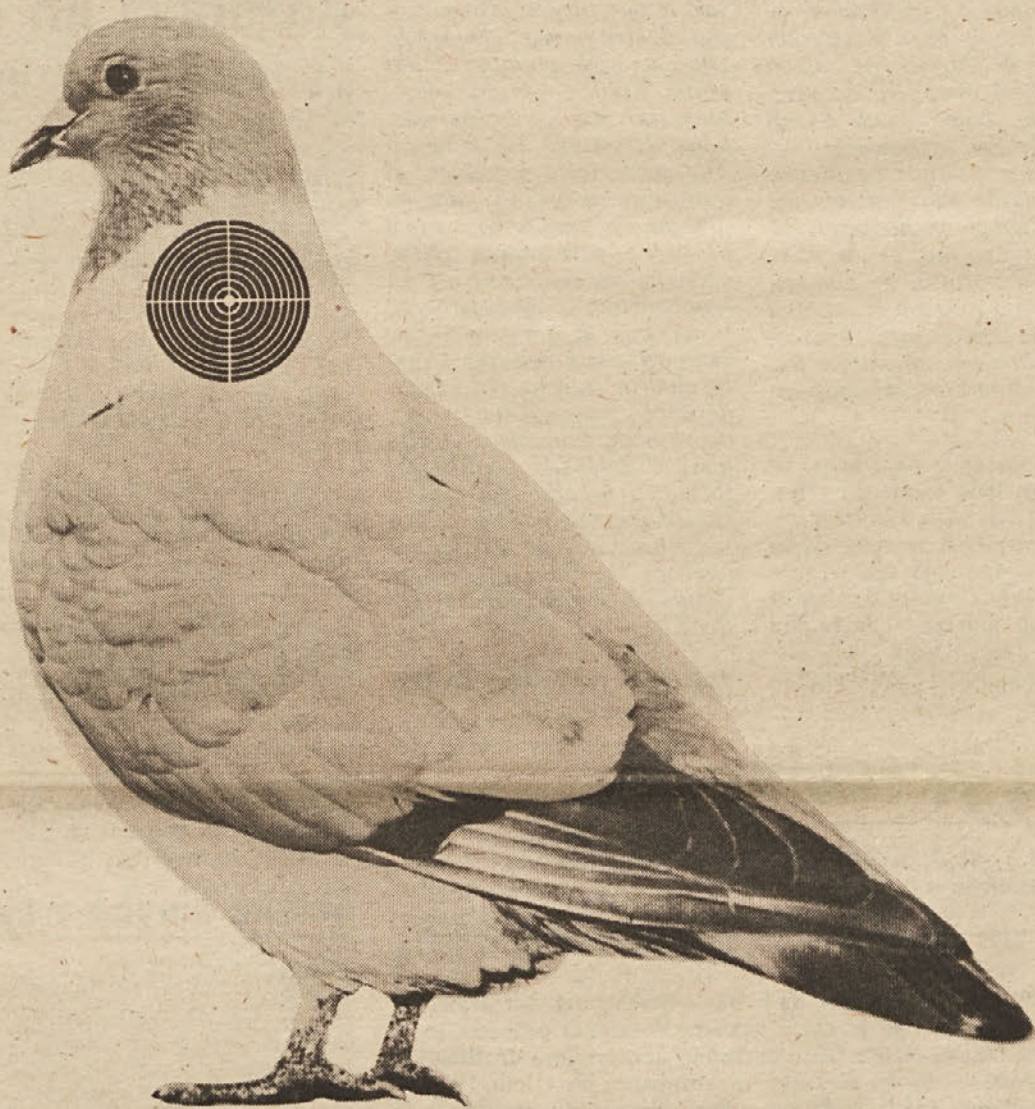

prosvetni delavec

25let

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 27. novembra 1974 – številka 19

Golob miru

Risemo ga kot željo in kot zakletev:

– Naj se nikoli več ne ponovi, kar je rušilo naše domove, ubijalo naše ljudi.

– Naj se ne ponovi, kar hoče zbrisati s sveta človeka, narode, ljudstva.

– Naj bo mir!

Pod to besedo so si med vojno ljudje predstavljali povsem določene stvari: topel dom, kruh, delo, prijateljstvo, ljubezen. Isto si predstavljajo vsi, ki še danes trpijo zavoljo vojnega nasilja.

Kaj pa si predstavljamo danes?

To, kar imamo? Ne, s tem nismo zadovoljni.

In če odmislimo vse to, kar imamo, ter postavimo na naše nebo namesto oblakov bombnike, na naše ceste namesto avtomobilov tanke, na naša križišča namesto članov javne varnosti vojake z brzostrelkami, v naše urade – tujce in v naša srca strah ...

Ne, vsega tega si ne znamo predstavljati. Ali pa nočemo razmišljati.

Objestni smo včasih in se igramo z golobom miru. Kot da ne more pobegniti.

Kot da ga je možno kupiti enkrat za vselej.

Da bi bilo tako! Odkupljen je bil s krvjo.

Vseeno ne merimo vanj!

JA-MA

Razmere se spreminjajo, naloge ostajajo

Na vprašanja Prosvetnega delavca odgovarja predsednik Zveze delavskih univerz Slovenije MARJAN LAH

– Petnajst let je preteklo od ustanovitve večine delavskih univerz v Sloveniji. V času hitrih in globokih družbenih sprememb je to že dolga doba. Zato morda ni odveč vprašanje: kakšna je bila temeljna ideja – vodilo ob ustanavljanju delavskih univerz?

„Ustanovitev delavskih univerz je povezana z uvedbo samoupravljanja in z bojem za

razvoj socialističnih samoupravnih odnosov. Povezana je tudi z naglim gospodarskim napredkom in izredno velikimi potrebami po strokovnem usposabljanju, ki naj odpravlja zaostalost in sledi napredku. Nastanek teh vprašanj je izzvala tudi zahteva, da odpremo izobraževanje, ki bodo bližje delavcu, delovnemu mestu in spreminjajočim se potrebam po novih in dopolnilnih znanjih. Novi družbeni položaj delovnega človeka je še bolj poudaril spoznanje, da je resnična osvoboditev pove-

zana tudi s kulturno bogatitvijo človeka – tudi na to naj bi se odzvale delavske univerze. Ta hotenja so imela korenine v naprednem delavskem gibanju in v njegovih izobraževalnih prizadevanjih. Zavest o tem se prenaša na nove generacije, ki začenjajo delo v delavskih univerzah.“

– Kadarkoli se je govorilo o delavskih univerzah, vedno je nasvete za usmerjanje njihove dejavnosti spremljal napotek, naj bodo gibke – „fleksibilne“. Kako je ta pojem krojila praksa?

„Odzivale so se na potrebe, ki so jih zaznavale izkustveno ali na podlagi analiz, pa tudi na spodbude, ki so jih dajali razni družbeni dejavniki. Če rečem „odzivale“, to ne pomeni, da bi delavske univerze pasivno sledile zahtevam in potrebam – dajale so mnoge spodbude za uvajanje, pogosto pa tudi ohranjanje nekaterih izobraževalnih dejavnosti, ki bi se sicer ne uveljavile ali vsaj ne množično ali pa bi marsikdaj zamrle – nekatere celo so. V ilustracijo: premagali smo obdobje, v katerem je zaradi prodora ekonomizma,

tehnokratizma in podobnih „izmov“ oslabila potreba po družbenem izobraževanju in vzgoji. Naša dokumentacija dokazuje, da smo tudi v teh razmerah dokaj široko opravljali to vzgojnoizobraževalno delo, čeprav so ga pogosto omogočali in ga tu in tam še vedno omogočajo delavci deloma s svojimi dohodki iz drugih dejavnosti – v izobraževanju to vsekakor ni zelo pogost pojav.“

– Delavske univerze imajo raznovrstne naloge, ki so odsev širših družbenih potreb; zato

bodo verjetno teže uresničile svobodno menjavo dela kot drugi vzgojnoizobraževalni zavodi, ki imajo ožjo dejavnost in bolj opredeljene porabnike storitev?

„Ocena, ki jo vsebuje vprašanje, po mojem mnenju ne drži – delavske univerze in podobne organizacije so namreč za razliko od mnogih drugih v dokaj čisti obliki uveljavile načelo menjave dela. Problem pa je v tem: ta menjava je potekala v večini prek posamičnih pogodbenih odnosov s posamezniki, (Nadaljevanje na str. 2)

Mitja Ribičič

Vzgoja in ustavna preobrazba

Letošnje praznovanje dneva republike sovpada s pripravi na volitve delegacij v samoupravne interesne skupnosti. Prosvetni delavci skupaj z drugimi delovnimi ljudmi oblikujejo samoupravne interesne skupnosti za področje vzgoje in izobraževanja. Socialistična zveza delovnega ljudstva kot nosilka volilnih priprav tako pomaga pri oblikovanju novega položaja vzgoje in izobraževanja, saj se z uvedbo načela svobodne menjave dela bistveno spreminjajo razmerja med družbenoekonomskim in tako imenovanim negospodarskim področjem, ki mu pripadajo tudi prosvetni delavci. Tako postavlja uvedba načela svobodne menjave dela kot temeljnega produkcijskega odnosa na področju vzgoje in izobraževanja to področje v zgodovinsko povsem nov položaj. Socialistična zveza delovnega ljudstva pa s pripravami na volitve ne končuje prizadevanj za uresničevanje podružbljanja vzgoje in izobraževanja, boja za večji vpliv delavcev in delovnih ljudi na politiko vzgoje in izobraževanja, vsebino, sistem, šolsko mrežo in vsega tistega, kar je opredeljeno v temeljnih vzgojnoizobraževalnih smotrih.

Povsem jasno je, da bodo delegati lažje opravljali svoje delo, če bo Socialistična zveza skupaj s vsemi družbenopolitičnimi organizacijami ustvarjala pri delovnih ljudeh razpoloženje in zavest o pomenu izobraževanja za družbeni razvoj, za bolj humane odnose med ljudmi in narodi, o znanju kot sestavini produktivnosti in osnovi za samoupravno odločanje ter izboljšanje socialnega položaja delovnih ljudi, njihovih družin in otrok.

Nova samoupravna organiziranost vzgoje in izobraževanja nam zato vliva upanje, da bo jutrišnja šola vsebinsko in idejno bogatejša in da bodo prosvetni delavci ob izpeljavi svobodne menjave dela dobili enak družbenoekonomski položaj z drugimi delavci v združenem delu.

Letos smo na področju vzgoje in izobraževanja dosegli nekaj pomembnih uspehov: šolstvo se je samoupravno organiziralo, več mladih je uspešno končalo osnovno šolo in se vpisalo v srednje šole, samoupravljanje s temelji marksizma je dobilo svoje mesto v srednjih šolah, šola se vse bolj vrašča v družbeno okolje, v krajevno skupnost, uvedli smo nov sistem štipendiranja, ob uveljavljanju projekta celodnevne šole pa se nam odpirajo nove možnosti za bogatejšo, sodobnejšo vzgajanje in izobraževanje mladih. V krajevnih skupnostih se vedno bolj uveljavlja neposredno dogovarjanje o vzgoji in varstvu otrok, s krepitvijo Socialistične zveze delovnega ljudstva kot fronte organiziranih družbenih sil in kot mesta usklajevanja in dogovarjanja za akcijo dobiva šola koristnega pomočnika pri vzgoji mladih.

Vsebinskih, materialnih in kadrovskih vprašanj na področju vzgoje in izobraževanja ne moremo rešiti čez noč, nedvomno pa bomo v samoupravni interesni skupnosti hitreje uveljavljali stališča o „šolah za jutri“. Uspešnost akcije bomo presojali po tem, ali bomo ob koncu prihodnjega leta lahko pritrdilno odgovorili na vprašanja, kot so: koliko smo uresničili koncept o celodnevni osnovni šoli ali, kar je še važnejše, kako smo v vsej Sloveniji že ustvarili možnosti za prehod na celodnevno življenje in delo osnovne šole. Ob tem bo zelo pomemben tudi odgovor na vprašanje, koliko novih učiteljev in vzgojiteljev se nam je posrečilo dobiti, kako daleč smo razvili koncept usmerjenega izobraževanja, koliko otrok smo zajeli v mali šoli, koliko dijaških in študentskih domov smo zgradili ... Uresničitev vseh nalog bo seveda odvisna tudi od tega, kako bomo ovrednotili učiteljevo delo in koliko denarja bomo lahko zagotovili za razvoj področja vzgoje in izobraževanja glede na materialne možnosti delavcev v združenem delu.

Iskrene čestitke
za dan republike

Razmere se spreminjajo, naloge ostajajo

(Nadaljevanje s 1. str.)

delovnimi in družbenopolitičnimi organizacijami ali skupnostmi itd. Skromno so razvita trajnejša razmerja, ki bi omogočala kadrovske in materialne napredek teh ustanov, njihovo zadostno analitično in programsko delo, ki ga zahteva funkcionalno in raznoliko izobraževanje, večjo stalnost in potrebno urejenost položaja delavcev na tem področju in podobno. Skromno je uveljavljeno tudi solidarnostno financiranje izobraževanja ob delu.

Da bi odpravili te pomanjkljivosti, moramo poleg neposrednih posameznih pogodb in razmerij ali menjave dela zagotoviti delavcem v delavskih univerzah možnost, da skupaj z drugimi prosvetnimi delavci menjujejo delo tudi prek izobraževalnih skupnosti. Problem je, kako naj se vključimo v te skupnosti in kako naj vplivamo v njih na to, da bo predmet menjave dela tako „šolsko“ kot tudi tisto „posolsko“ izobraževanje, za katerega vlada širše zanimanje.

Izobraževalne skupnosti v občinah naj v ustanovitvenih

sporazumih med drugim upoštevajo tudi skrb za del družbenega, splošnega izobraževanja odraslih, za napredek tega izobraževanja in za solidarnostno financiranje izobraževanja ob delu (osnovnega in drugega), ki je potrebno z vidika prednostnih potreb občinske skupnosti. V teh skupnostih naj ima delegata tudi področje, ki zagotavlja to izobraževalno dejavnost.

V skupnosti za usmerjeno izobraževanje naj bi imele delavske univerze in sorodne organizacije za heterogeno izobraževanje odraslih svoje delegate. Za tako ureditev se zavzemamo zato, ker so delavske univerze praviloma organizirane po teritorialnem načelu, njihova izobraževalna dejavnost pa je sprejemljiva in večsmerna.

— Čimprej naj bi začeli uresničevati nov koncept usmerjenega izobraževanja. Prav gotovo si za to prizadevajo tudi delavske univerze. Ali lahko poveste kaj o njihovih posebnih nalogah?

„Delavske univerze so se v uveljavljanje novega koncepta vključile tako, da s tečaji in se-

minarji zagotavljajo funkcionalno dopolnilno izobraževanje, ki ga narekujejo razvijanje samoupravnih odnosov in modernizacija tehnoloških procesov; nadalje usposabljanje za poklice, ki jih ne izobražujemo v šolah, in omogočajo z dislociranimi šolskimi oddelki za odrasle, s centri za izredni študij, instruktorskimi tečaji za pripravo na izpite ipd. povratno izobraževanje ali izredni študij ob delu.

Zavzemamo se za krepitev funkcionalnega izobraževanja (družbenega in strokovnega) za potrebe delovnih in drugih organizacij, prepričani pa smo tudi, da se ne bo zmanjšala vloga delavskih univerz pri organiziranju izrednega šolanja za odrasle, saj so te ustanove uspešno in množično uveljavljale pri nas to dejavnost, ki ji mnogi niso pripisovali pozitivne vloge in so celo z dvomom in nezaupanjem gledali nanjo (v 15 letih smo imeli v oddelkih strokovnih šol več kot 58.000 slušateljev). Brez tega izobraževanja ne bomo mogli doseči predvidenega izboljšanja izobrazbene strukture zaposlenih. Z uveljavljanjem horizontalne in vertikalne prehodnosti šolstva se bo po mojem mnenju še povečala potreba, da pomagamo zainteresiranim z različnimi oblikami doseči znanje, ki omogoča, da lahko uporabijo formalno demokratično možnost prehodnosti.

— V zadnjem času se ponekod pojavljajo težnje po vključevanju delavskih univerz v šolske centre. Ali menite, da bi tako vključevanje lahko oslabilo temeljni smoter dejavnosti delavskih univerz — da bi bila zaradi strokovnega izobraževanja oškodovana družbeno-

litično in splošno izobraževanje?

„Združevanje umskih, tehničnih in drugih zmogljivosti je prav gotovo lahko koristno in potrebno za napredek. Brez širšega družbenega dogovora pa ne smemo dopustiti nedomišljenih asimilacij, ki bi delavske univerze odpravile, jih spremenile in jim vzele njihove značilnosti, zaradi katerih so bile ustanovljene. Menim, da delavske univerze potrebujemo, zlasti zaradi posebnosti izobraževanja odraslih in izobraževanja ob delu, potrebujemo jih kot usposobljene nosilke funkcionalnega dopolnilnega izobraževanja, s poudarkom na samoupravnih družbenih in političnih funkcijah delavca, tudi zaradi povratnega šolskega izobraževanja in zaradi širjenja splošne izobrazbe in vzgoje. Vprašanje je, ali reorganizacije, ki jih omenjate, zanjajo te zahteve. Odgovor ni mogoč, dokler ne vemo, kaj si kdo zamišlja pod pojmom šolski center. Kolikor vem, so pojmovanja pri nas v občinah različna. Resolucija 10. kongresa ZKJ se zavzema za centre, ki povezujejo določeno smer izobraževanja vertikalno; govori pa tudi o povezovanju šolskih oblik izobraževanja, ki naj jih kombiniramo z izvenšolskimi, tj. večernim in dopisnim izobraževanjem ter z delavskimi univerzami in drugimi. Našo željo, da dobijo nekatera stališča glede vloge in položaja delavskih univerz družbeno verifikacijo, tolačijo nekateri kot institucionalno samoobrambo. Želim prepričati, da za tako samoobrambo ne čutimo, zlasti v sedanjih razmerah, nobene potrebe.“

Vprašanja: MARJANA KUNEJ

Jasnejši obrisi zakona o visokem šolstvu

Pred nedavnim se je pri predstavitvi CK ZK Slovenije konstituirala komisija za idejnopolična vprašanja vzgoje, izobraževanja, kulture in znanosti in na svoji prvi seji sprejela delovne naloge do septembra prihodnjega leta. Izhodišče delovnega programa je bil akcijski program dela Centralnega komiteja ZK Slovenije, v njem pa je upoštevana kontinuiteta v načinu obravnave najaktualnejših vprašanj in nalog na področjih vzgoje in izobraževanja, kulture in znanosti. Zato bo komisija na svojih sejah skušala preveriti, kako so bile te naloge uresničene, pri določanju novih, o katerih so se komunisti dogovorili na kongresih, pa bo delovanje komisije usmerjeno k organizacijskemu snovanju njihovega uresničevanja.

Na področju vzgojnoizobraževalne dejavnosti so se dogovorili za več nalog in že sprejeti program dopolnili še z nekaterimi, kot so: spodbujanje in usmerjanje integracijskih gibanj v šolstvu, sodelovanje pri oblikovanju novih družbenih dogovorov za spodbudnejše nagajevanje na področju vzgojnoizobraževalne dejavnosti, skrb za založništvo in mladinski tisk, itd.

Osrednja točka prve seje komisije je bila obravnava dveh predlogov zakonskih besedil: predloga zakona o visokem šolstvu in predloga zakona o samoupravnih interesih skupnosti za vzgojo in izobraževanje. Pri obravnavi prvega predloga zakona so se omejili predvsem na idejna vozlišča, okoli katerih poteka sedaj idejni in politični boj in ki bi jih lahko združili v pet osrednjih sklopov: v sedanje besedilo ni dovolj vgrajena koncepcija razvoja visokega šolstva v tesni povezanosti šolstva z združenim delom; v njem so premalo upoštevana stališča glede policentričnega razvoja naše republike. Govora je le o visokem šolstvu na relaciji Ljubljana-Maribor, čeprav ni rečeno, da visokih šol ne bi kazalo odpirati tudi v drugih večjih republiških središčih, če potrebe združenega dela to zahtevajo. Tretji sklop vprašanj se suče okoli ugotovitve, da je v sedanjem zakonskem besedilu premalo poudarjeno sodelovanje zunanjih kadrov v pedagoškem procesu visokega šolstva.

V njem tudi ni dovolj poudarjena ugotovitev, da je študijski proces dolžnost, v katerem sodelujeta profesor in študent, pa tudi sodelovanje stu-

dentov v upravljanju še ni povsem razčiščeno.

Razprava je opozorila na tiste sklope vprašanj, ki jih bo treba v prihodnje še dodelati. Menili so namreč, da posamezna izhodišča niso v celoti vgrajena v kongresne sklepe o enotnosti vzgojnoizobraževalnega sistema in da je sedanja podoba predloga zakona lahko le nekakšna prehodna rešitev. Zato so se tudi zavzeli, da je treba v končnem besedilu oblikovati posamezne člene manj togo, saj z njimi ne smemo zapreti vrat morebitnim kasnejšim spremembam in izpopolnitvam, ki jih bo nedvomno zahtevalo življenje. To velja upoštevati toliko bolj, ker so nekatere sedanje rešitve, ki niso popolnoma idealne, uokvirjene v sedanje materialne možnosti vzgojnoizobraževalne dejavnosti.

Poudarili so, da je treba v zakonu dodelati besedilo povsod tam, kjer ni dovolj jasno povedano, da je treba omogočiti procese, ki jih postavlja v ospredje interes združenega dela. Zakon ne sme ovirati naprednih premikov na področju usmerjenega izobraževanja, temeljno vprašanje, ki terja obdelavo, pa je: vloga visokega šolstva in njegovo povezovanje s srednjo stopnjo izobraževanja.

V nadaljevanju so obravnavali predlog zakona o samoupravnih interesih skupnosti za vzgojo in izobraževanje. Ob tem se je razvila razprava o mestu in funkciji delavskih univerz kot pomembnem izobraževalnem in kulturnem dejavniku v sistemu izobraževanja in mestu, ki so jim ga sestavljavci namenili v predlaganem zakonskem besedilu. Ocenili so, da je treba v njem dodelati in poudariti skrb delavskih univerz za družbenopolitično izobraževanje delavcev s tem, da jim dodelimo enak položaj, kot ga imajo druge vzgojnoizobraževalne organizacije. Menili so tudi, da je treba dodelati tiste člene zakona, ki govorijo o študentih in njihovem položaju.

Ocenili so, da daje besedilo predlaganega zakona širše možnosti delovnim ljudem, da sodelujejo pri oblikovanju sistema usmerjenega izobraževanja. Hkrati pa omogoča, da se v prihodnje izognemo škodljivim procesom lokalizma ter ohranjanja osredotočenja denarne moči za vzgojo in izobraževanje v ozkih, delovnim ljudem oddaljenih središčih.

NADJA PENGOV

Kaj je realno

Misli s 1. seje odbora družbenega dogovora o štipendiranju

„Moramo se zavedati, da je bil velikokrat nek sistem ukinjen prej, kot pa je drugi zaživel. V takšnih primerih so vedno nastale težave. Zato natančno upoštevajmo družbene dogovore — in če se s čim ne strinjamo, jih v letu 1975 dopolnimo. Odstopanja pa nikar! Nastale bi strašanske zmede. Še tako je samoupravne sporazume podpisalo od 60 do 42 občin.“

Na seji so bili izvoljeni delegati — predstavniki občin, dalje delegat Zveze sindikatov Slovenije, Socialistične zveze delovnega ljudstva, Zveze Socialistične mladine Slovenije, Gospodarske zbornice in drugih podpisnikov. Ugotoviti je treba, kakšno vlogo bo v odboru družbenega dogovora o štipendiranju imel izvršni svet, ki je pristopil k dogovoru kasneje.

Razprava je razčistila prenekatere nejasnosti:

Do konca leta je treba povedati, da veljajo sklad Borisa Kraigherja, Kidričev in Prešernov sklad za vse visokošolske zavode na Slovenskem in ne le za tiste v Ljubljani, kot je bilo doslej. Precizirati je treba štipendiranje zamejcev.

Evidenca podeljenih in razpisanih štipendij mora biti natančna. Za vse občine je treba sestaviti enak pravilnik in ga naložiti na skupno komisijo za štipendije v občini. Toda od vseh občin jih ima skupno komisijo doslej samo 28; tudi žiro računov še nimajo. Kam naj podjetja nakazujejo denar?

Jasno je, da sistem še ni stekel. Koga dolžiti v tem času tolikšnih sprememb in drobljenja odgovornosti, pa je sporno vprašanje. Nihče ne trdi, da iščemo krivca. Iščemo pa odgovoroma!

Posebna merila veljajo za štipendiranje v 11 nerazvitih občinah. Toda ta številka 11 je veljala doslej. Zdaj se kar 30 do 40 občin v Sloveniji poteguje za naziv „nerazvita“. Nihče ne

pravi, da neupravičeno. Vendarle je sporno, od kod bodo dobivale denar?

Kar zadeva višino štipendij, jih ne moremo preprosto valorizirati v skladu s poprečnimi življenjskimi stroški, kot jih je za štiričlansko družino preračunal zavod za statistiko. Sestaviti je treba nomenklaturo sedanjih življenjskih stroškov. Upoštevati je treba, ali živi študent v kraju šolanja, v domu ali privatno. (Ugotovljeno je namreč, da na ceno privatnih stanodajalcev ne more nihče vplivati. Kako smo vsi pohlevni pred pohlepom posameznikov!) Nekateri so predlagali, naj bi lestvico štipendij še bolj „razlomili“, celo glede na kilometre oddaljenosti. Ali bo potem sploh še možen pregled, je vprašanje.

Zanimivo je tudi to, da so podjetja, ki prispevajo štipendije, želela višati štipendije glede na učni uspeh. Predstavniki študentov pa so bili odločno proti. Ves denar naj bi se stekal na univerzo, tam pa naj bi ga razdeljevali. Po kakšnih merilih?

Zavzeti se je treba predvsem za uskladištev štipendij za učence srednjih šol — kajti ti so mnogo bolj tihi. Učijo pa se in tudi živeti morajo.

N. MAURER

Društvo
matematikov,
fizikov in
astronomov
SR Slovenije

posvetovanje
o novih
metodah
in učnih načrtih
za fiziko
in

26. občni zbor

Portorož
Hotel PALACE
13. do 15. XII. 1974

Razprava pri Socialistični zvezi delovnega ljudstva

Delovni ljudje s samoupravnimi dogovori zagotavljajo denar za vzgojo in izobraževanje. Zato je prav, da imajo vpliv na razdeljevanje denarja tudi organizacije združenega dela in ne samo občani, združeni v skupne komisije pri občinskih skupščinah. Tako so ugotavljali v razpravi sveta za vzgojo in izobraževanje pri republiški konferenci SZDL.

Udeleženci seje so menili, da je predlog zakona o samoupravnih interesih skupnosti nekatere pristojnosti in področja preveč razčlenil — drugje pa je te zadeve načel. Interesne skupnosti se ustanavljajo obvezno. Zadeva mora biti temeljito izdelana. Izobraževalne skupnosti naj bi bile v vsaki občini, je v uvodni besedi poudarila sekretarka za prosveto in kulturo SR Slovenije Ela Ulrih-Atena. Regionalne niso predvidene. Ob-

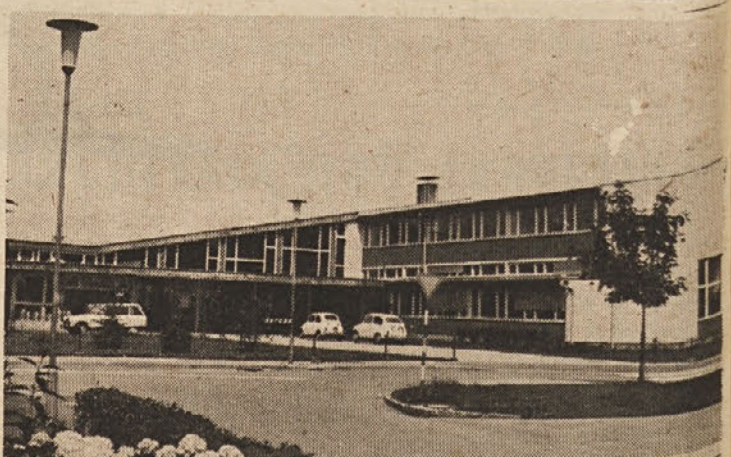
stajala pa bo zveza izobraževalnih skupnosti.

Mnogi so mislili, da ni treba posrednika med samoupravnimi sporazumi in ustavo. Vendar ni logično, da vsako leto znova sklepamo samoupravne sporazume, npr. za šole, ki so obvezne ali z zakonom določene. Za vse javno verificirane programe lahko skupščina interesnih skupnosti ob letu sprejme program in valorizira prispevne stopnje.

V razpravi so bile pripombe glede poglavja o otroškem varstvu, dalje o dijaških in študentskih domovih, štipendijah in celodnevni šoli. Nadaljnje razprave bodo gotovo prispevale k trdni, smotni in jasni vsebini zakonov o samoupravnih interesih skupnosti — tako za vzgojo in izobraževanje kot tudi za druga področja družbenih dejavnosti.

N. M.

Šolske stavbe v Ljubljani

Osnovna šola France Bevk, Ljubljana-Bežigrad, stavba je bila zgrajena septembra 1970

V slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani na Poljanski c. 28 bo 10. decembra ob 11. uri odprta razstava „Šolske stavbe Ljubljane“. Razstava bo prikazala današnji generaciji, kako je bilo v preteklih stoletjih pa vse do današnjih dni v Ljubljani poskrbljeno za materialno osnovo šolstva.

Stavbe prvih znanih ljubljanskih šol, v katerih so poučevali posamezni učitelji, niso bile grajene namensko — za šole. To so bila župnišča ali hiše cerkvenih redov. Prva stavba v Ljubljani, ki je bila zgrajena za šolo, je uršulinska zunanja in notranja stavba. Namenjena je bila le deklicam, ki niso obiskovale javne osnovne šole. Ko je leta 1774 izšla Splošna šolska naredba in je šola postala državna zadeva, je bilo tudi določeno, kdo mora skrbeti za šolo ali za njeno opremo. Vendar so bile te določbe le na papirju: Ljubljana je bila rešena skrbi za gradnjo šol šele po zaslugi takratnega deželnega šolskega komisarja Antona Linhart. Linhart je predlagal, naj bi preuredili frančiškanski samostan na današnjem Vodnikovem trgu v šolo. Tako so skoraj vse ljubljanske šole dobile prostore v tem sa-

mostanu, kjer so bile od l. 1789 do 1895.

Šele po izidu III. osnovnošolskega zakona, leta 1869 so za gradnjo šol skrbeli krajevni šolski sveti. Vendar je Ljubljana dobila prvo šolsko stavbo šele leta 1875.

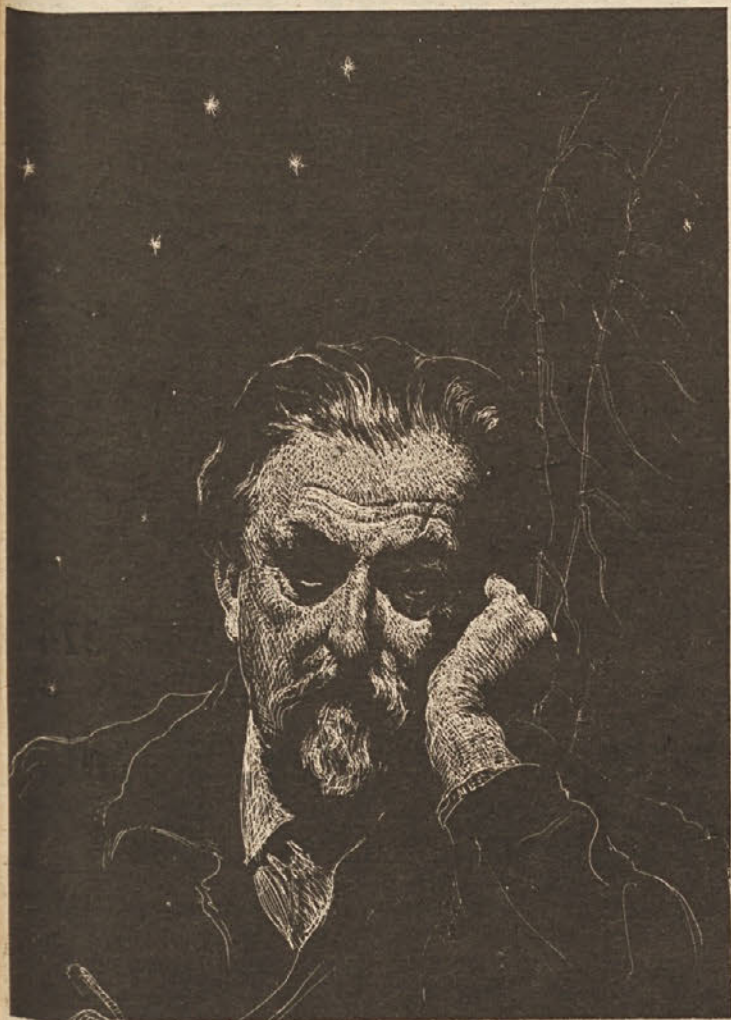
Vprašanja gradnje šol niso rešili, dokler so ljubljansko občino vodili Nemci, ki jim je bil napredek slovenskega šolstva kaj malo mar. Slovenski odborniki pa kasneje zaradi gospodarske stiske niso imeli dovolj denarja. Država in dežela nista dovolj podpirali ljubljanskih šol.

Šolstvo je začelo najbolj napredovati po letu 1945. Tudi prva leta po vojni so predvsem odpravljali njene posledice. Šele po letu 1957 so začeli v Ljubljani načrtno graditi vse tipe šol, in sicer po normativih, ki jih zahtevajo nove učnovzgojne metode.

V obdobju od leta 1957 do danes je bilo zgrajenih v Ljubljani 16 osnovnih šol, 7 poklicnih in strokovnih, 2 posebni šoli ter 5 fakultet s po 7 oddelki. To priča, da se je z razvojem samoupravne družbe povečala skrb za vzgojo in izobraževanje.

SLAVICA PAVLIČ

Besede o kulturi v dneh naše revolucije

IZ REFERATA:

Tako stojimo danes mi, ki smo po usodi določeni, da gledamo in doživljamo vso to grozo, bolečino in novi vzpon človeka, kot priče — toda ne kot neme priče, temveč kot priče, ki so dolžne spregovoriti in so deloma že spregovorile. Stojimo že v novi dobi v umetnostnem ustvarjanju. V zadušljivo dekadentnost preteklega ustvarjanja je zapihal oster, svež veter.

Vse razvojne faze pred današnjostjo, ki so dale slutiti ves ta duhovni in moralni polom preteklega človeka — poudarjam preteklega človeka — so močno gnajlo na mogočni njivi novih snovi, ki jih nudi osvobodilno gibanje.

Danes stoji umetnostno ustvarjanje pred nalogami, kjer je potrebno izrabiti vsa dosedanja umetnostna izkustva v vseobsežno, polnokrvno ne samo l'art pul l'artistično obdelovanje novih silnih doživetij, ki jih prinaša ta trda borba med zlim in dobrim — med suženjstvom in svobodo.

Rodovi, ki bodo prišli za nami, bodo upravičeno terjali od nas duhovnih dokumentov časa, ki ga preživljamo. Na nas je, v koliko smo se zavedli in občutili ta čas.

Ne dotikam se detajlno motivike, ki jo nudi osvobodilna borba, ker bi s tem segel predaleč in prenatrsko. Če pogledamo dosedanje umetnostno ustvarjanje, pa naj si bo v literaturi, glasbi ali likovni umetnosti, zasledimo v malem vse elemente, ki bodo važni tudi za bodočnost. So to svežost, udarnost, zanos, resničnost, tista višja resničnost, in globoka, čisto človeška nota — in kar je več ali manj čisto novo, to je: pripovedna polnost motivov. Rodi se nam epičnost, ki je v našem ustvarjanju nov zvok.

S tem stojimo na pragu umetnosti, ki bo zajela najširše mase — tako kot je obsegla narodna pesem ves narod, ker je izšla iz njega — za njega. Tako nastaja iz tega skupnega trpljenja skupno vrednotenje in skupno občutje — prag do spoznavanja onih izvršenih plemenitih vrednot, ki jih nudi resnična umetnost.

Bili bi nevredni časa, ki ga živimo, nevredni naroda, ki nas je rodil, če vse to bogastvo snovi in motivov, ki ga nudi osvobodilna borba slovenskega naroda, ne bi vzbudilo v nas resnično močnih notranjih pretresov, ki so ustvarjalni, in ne bi dali narodu tega, kar upravičeno od nas pričakuje.

— Želeli bi, da nam posredujete svoje izkušnje o vplivu estetske, ožje likovne vzgoje na oblikovanje človeka.

Slikar Božidar Jakac je omenil, da je 17 let poučeval na akademiji. V vsem tem času ni spremenil prepričanja, da je za poučevanje likovnega pouka nujno uporabiti čim več časa v zgodnji mladosti. Ničesar ne more kasneje nadomestiti tiste prvobitne otroške radovednosti, ki vskliva vse zakonitosti slikarske obrti kot takšne. Ko mlad, nadarjen človek miselno dozori, naj ima tako rekoč obrt že v oblasti. Še takšna zagnanost in možnosti na akademiji ne morejo nadomestiti likovnega pouka v osnovni in srednji šoli. Saj ne gre samo za izredno nadarjene, temveč za vse otroke. Mladino lahko dober likovni

postavi. To me navaja, da postavim predlog, da se uvede na vseh srednjih šolah za dijake, ki čutijo posebno nagnjenje k temu poklicu pol dneva v tednu, če ne več, ki je eventualno lahko — razen na samih zavodih — na umetno obrtni šoli, kjer bi dijaki dobili zadostno pripravo. Ko pridejo na akademijo, imajo vse znanje o materialu in tehniki že za seboj in se potem lahko posvetijo res čisto umetniškemu študiju.

Umetno obrtna šola naj bi bila resnično predpriprava za akademijo upodablajočih umetnosti, kamor naj bi prišli le resnično najzmožnejši. Akademije upodablajočih umetnosti Slovenci nismo imeli, čeprav se je o njej govorilo že od leta 1918. Moči je bilo vedno do-

nih prizadevanj na področju kulture. Jasnó je, da je treba stavbo graditi pri temeljih in da je treba zlasti celoten šolski sistem spravljati neprestano v sklad s konkretnimi okoliščinami. Zavedati se moramo, da je v prvi vrsti potrebna jasnost v načelih. Cilj, h kateremu strehamo, nam mora biti vseskozi jasen, tudi če na videz ne moremo napraviti niti koraka proti njemu.

— Vaše razstave so veliko prispevale k dvigu splošne kulture ravni na Slovenskem, v Jugoslaviji in v svetu. Doslej je bilo 69 samostojnih — če vštete tudi zadnjo v Beogradu minule dni. Prejeli ste 29 nagrad, letos zlato medaljo na norveškem grafičnem bienalu. Ali bi nam povedali kaj tudi o tem?

*Govorilna beseda s mojimi misli in željami
napisati levo naroda in bo potem potu pridoben
in razumevanje in resnično ustvarjanje umetnostnega
ustvarjanja.*

*Nas pa osvobodilna borba in je toš in
naroda sadotnje in danes in na celo nas
ljudstvo in otroke in let izgovarjale navedenih
auster in misli, njegova toplina in med.*

pouk nauči zavestnega gledanja, opazovanja lepote okrog nas.

Enakega prepričanja je bil slikar Jakac tudi že med narodnoosvobodilnim bojem — kar potrjuje zapisnik sestanka strokovnega sveta SLOVENSKEGA UMETNIŠKEGA KLUBA, z dne 9. decembra l. 1944.

ODLOMEK IZ JAKČEVE RAZPRAVE:

Ni druge poti, tega se moramo polno zavedati. Le če bomo dali možnost pravočasnega oblikovanja in študija materiala, ali recimo obrti, bo možno doseči to, da si ustvarimo iz našega umetniškega naraščaja resnične dovršene umetnike in to v vsakem pogledu. Kako žalostni so lahko rezultati obratnega načina, imamo dovolj prilike videti v vsej povojni (po I. svetovni vojni) umetnosti. Potem se nam ne bo treba bati negativnih vplivov dekadentnosti, površnosti ter oblikovne nekulturnosti.

volj, saj smo imeli Slovenci celo profesorje in rektorje na znanih tujih akademijah. Vzgjali smo tuje kadre — naš pa se je moral vzgajati na tujem in se težavo dokopavati iz gozda tujih vplivov na domača tla.

Da smo Slovenci po vojni končno le dobili svojo akademijo, gre zasluga partizanski grafiki, ki je postavila trden temelj. In pa seveda jasni zavesti o pomembnosti šolstva — od osnovnega do akademije — za razvoj družbe.

To potrjuje tudi naslednji citat mnenja udeležencev na istem sestanku: — Problem vzgoje in šolanja se je tako razširil, da ga ne moremo več reševati brez inženirja in brez zdravnika. Zavedati se moramo vedno znova dejstva, da živimo v dobi preloma in da označuje našo področje ta prelom precepitve vseh kulturnih pridobitev človeštva na masovno podlago. To je smoter vseh sodob-

Slikar Jakac je dejal, da je razstavljal tudi po soiah — kar v katalogih ni navedeno. In njegova prva razstava med vojno je bila v šoli. Prav na dan, ko sva se pogovarjala (14. XI. 1974), je prejel Valvazorjevo plaketo — najvišje odlikovanje krške občine. Povedal je, da pripravljajo v kostanjevskem gradu „Jakčevo galerijo“, ki bo odprta verjetno že za dan republike. Tam bodo zbrane vse njegove grafike — ki jih poklanja Kostanjevici, rojstnemu kraju svoje matere. In vsem slovenskim šolarjem, ki se zanimajo za likovno ustvarjanje, saj je v Kostanjevici tudi bienale otroške grafike.

„Srečen tisti, ki je prišel v pravem času pravemu človeku v roko!“ To je stavek, ki ga je slikar izrekel v zvezi z likovno vzgojo. Vendar ga lahko posplošimo — saj velja za rast mladega rodu v katerikoli smeri znanosti in umetnosti.

Pogovor pripravila:
NEŽA MAURER

Vsak dan odkrivamo nekaj novega — v gospodarstvu, politiki in kulturi. V nenehni želji po novem včasih pozabljamo, da nam je smoter napredek in se zadovoljujemo že zgolj z ugotovitvijo, da je vendarle spet vse nekoliko drugače. Žal pa vsaka sprememba še ni napredek.

Akademskemu slikarju Božidaru Jakcu, ki je jeseni leta 1943 skupaj z drugimi slovenskimi predstavniki potoval v Jajce na II. zasedanje AVNOJ in je bil navzoč pri rojstvu naše nove Jugoslavije, smo zastavili nekaj vprašanj, takšnih, ki zanimajo sodobnega človeka. Ni naključje, da nam je odgovoril z zgodovinskimi citati. To je dokaz, da se resnične vrednote vendarle ne spreminjajo tako hitro. Brez bolečin je možno zavreči ali prerasti samo tisto, kar je bilo pravzaprav le poskus, ne pa sad izkušenj, truda in boja.

— Iz svojih izkušenj nam povejte, kakšna je bila vloga likovne umetnosti — in umetnosti sploh — v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji.

— Vprašanje je podobno, kot mi ga je pred časom postavila sovjetska novinarka. Danes opisovati to, se bo zelo marsikomu neresnično. Najbolje je, da navedem citate iz svojega referata, ki sem ga imel na kulturnem kongresu v Semiču, 3. januarja leta 1944. Poleg Josipa Vidmarja in Kumbatoviča (Filipa Kalana) sem bil tudi jaz sklicatelj. Na tem kongresu, ki je bil takoj po naši vrnitvi s poti na zasedanje AVNOJ, sem imel na priradim improvizirano razstavo in to prvo v parti-

zanih, v šoli v Semiču. Razstavil sem risbe s poti v Jajce in nekaj portretov, ki so nastali pred odhodom. Ta razstava je bila seveda le med kongresom (dva dni).

S tovarišem Borisom Kidričem sva se na poti z zasedanja AVNOJ nekajkrat pogovarjala o kulturi v narodnoosvobodilnem boju. Zelo ga je zanimal odnos kulture do našega boja. Želel je seveda čim hitreje vidnih in pomembnih rezultatov. Tako se je porodila tudi misel o kulturnem kongresu.

Prvič v partizanih sem moral zbrati misli o tem vprašanju in sem skušal dati odgovor v svojem referatu — ki sem ga pisal v eni od semiških zidanic.

NAMESTO UVODA: Rečem vam, najhujše je biti bolan. Še posebej, če si včeraj podal Abrahamu roko in stanuješ v šoli. Zdravnik predpiše: vsak dan v treh obrokih pet vrst tablet, redni sprejem, zdravo in zmerno utrjevanje srca, ožila in živčevja, prijateljski stik s tovariši v kolektivu. Torej: nenehno telesno in duševno gibanje — ti abrahamovec pa se bojiš stopiti na ulico, pokramljati z občanom, kajti nikoli ne veš, kaj se skriva za dobrohotnimi očmi kolegov, ki se potijo namesto tebe, Molierovega bolnika. Da, Molierovega, zakaj zdravniki zatrjujejo, da je v naši domovini vsak dan četrt milijona državljanov v staležu. Kakšna izguba je to! Pa še modre kuverte niso vračunane, še manj milijoni ur čakanja. Če se takle bolnik razburi, mu ljudje v belem rečejo: „Čakaj, saj si v staležu.“ Tako čakam — kot delček tistega četrta milijona.

TOVARIŠ TRAKEC: Jesen. Kak teden dni pred dnevom mrtvih. Pokrajina je prelep spektrum barv. Na nebu medlo jesensko sonce. V mojih rokah dva težka kovčka. Hodim in hodim in sprašujem: „Prosim, kje imate šolo? Ljudje kažejo s prsti — za hrbtom pa mi govorijo: „Novi učitelj!“ In še prav imajo.

Obstojim pred šolo, počasi berem napis, za okni slutim obraze. Srce hitreje utripa, na lica sili vijoličast otenek. Vstopim. Postojim na hodniku in z očmi iščem pisarno. Pokaže se nasmejana žena. Upraviteljica. Hitro me potolaži: „Tovariš, odloži! Kako ti je ime? Šilko? Prav. Tovariš Šilko, odloži kovčka. Pokličem kolege, da se spoznate.“

Odide. Meni pa je treba na nujno pot. Opravič bliskovito. No, takrat so bile v modi dolge spodnje hlače, take na trakove. In že so tu kolegi: mladi, srednji, priletni. Rokujemo se, trepljajo me. Potem me vodijo iz razreda v razred. Razredniki me predstavljajo: „Tovariš Pedagogič Šilko, naš in vaš novi učitelj.“

„Zdravo!“ zagrmijo iz otroških grl. Potem smeh. Tudi nekatere tovarišice se nagajivo smejejo.

Obhod je končan. Končno sem v mirni zbornici. Tovarišica upraviteljica prizanesljivo namigne z očmi pod moj pas. Vročina me oblije: tam binglja trakec, ja, dolgi beli trakec. Roke me niti ne ubogajo, da bi kaj popravil. Pa saj zdaj je prepozno! Upraviteljica me tolaži, da se pač vse mogoče primeri.

Toda na tej šoli sem postal in ostal „tovariš Trakec“.

pogled skozi šolsko okno

Prigode vaškega učitelja

TOVARIŠ GOVORNIK: Šola je eno, prebivalci našega kraja pa drugo. To me tolaži. In včasih tudi potolaži.

Dan republike je bil, je in bo največji državni praznik. Najpomembnejši. Tekam od hiše do hiše, od funkcionarja do funkcionarja, na uredništvo krajevnega časopisa in še celo obvestila ljubljanskega radia uporabim, da bo v dvorani za veliko slovesnost vsaj peščica ljudi — mislim tistih najvažnejših „faktorjev“, ki ob takih priložnostih tako pogosto odpovedo, da ostane potem samo skupina navadnih občanov.

Vsi na proslavo dneva republike! Jaz pa v tistih časih predsednik mladine, skoraj stoglavega vaškega člana! Mogoče zato, ker sem najmlajši član partije; ker se dobro obnesem pri kontrahaciji (kako so me starši prekleli zaradi tega!); ker ne trkam prepogosto na okna kmečkih deklet; ker včasih povem zasojeno besedo, da se še trikrat oženjeni sekretar počehlja za ušesi. Kaj vem zakaj! Res je, da sem nenadoma v pripravljavni odbor za proslavo. Na sestanku je tudi predsednik okrajnega sodišča, ki ima zveze tja do bele Ljubljane.

„Kdo bo glavni govornik? Propaganda se je posrečila! Ljudi se bo trlo!“ Tisti z vrha staknejo glave. Sklep: „Govori naj tovariš Pedagogič Šilko. Ugovora ni. To je dolžnost, ki jo je treba izpolniti!“

Oprostili so me dodatne propagande in dekoracije. Toda — govor bom vendarle moral sestaviti! Ponoči, v tišini ustvarjaš najbolje. Brez kavičice, brez zlahtne kapljice! Zgolj razum in klena, jasna beseda.

Dve uri pred proslavo pride k meni predsednik okrajnega sodišča. Tisti, ki ima zveze — in štiri leta bojev: „Imaš govor? Govori počasi, jasno, glasno! Razumeš? “ Pokinam kot šolar.

Dvorana je napolnjena do zadnjega kotička. Spredaj sedi predstavnik okraja; poleg je celo republiški predstavnik. In sodnik seveda. Najprej nekaj udarnih pesmi, potem deklamacije. Mladinka napove: „Govoril bo tovariš Pedagogič Šilko!“ Ploskanje.

Po postavi sem šibak, droban. Krčevito se oprijemam mize. Z očmi begam po dvorani. Tam je tudi ljubljeno bitje. V tla gleda. Najbrž se mi tresejo kolena. Sekretar nestrpno zamahne z roko: Zdaj! Startam: „Tovarišice, tovariši, spoštovani gostje!“ Glas je vse močnejši in že me nosi za sabo. Izreki slavnih mož in junaška gesla me dvigajo vse više. Čutim, kako je moj glas prodoren, močan, zajeda se v sleherni kotiček, da o srcih ljudi ne govorim. Ošinem z očmi sekretarja partije, predsednika sodišča, odposlanca iz Ljubljane in množico v mračni dvorani. Spet oddeklamiram dva tri odstavke — in spet ploskanje. Vse bolj sem poln svojih velikih besed: „Tovariši, spomnimo se junaških dejanj naših velikih možov, kakršni so bili Marx, Engels in Lenin! In možov, ki se danes vodijo naše hrabre narode...“ Naštevamja ni bilo konca. Zalije me ploskanje. Očaran sem.

Tedaj zagledam, kako drži predsednik okrajnega sodišča roke negibno v naročju. V trenutku me hladno oblije. Kaj sem ga polomil? Komaj čakam konca proslave. In res je prišel k meni in me sunil pod rebra: „Katera profesorska para te je učila slovenščine? Mož se reče — ne možov!“ Cestitajo mi, pa ne slišim. Šele predstavnik okraja me prisili, da postuham: „Tovariš Šilko, referat pošlji na okraj! Izvleček bomo objavili v Ljudski pravici.“ Zmedeno ga gledam in nikomur več prav ne verjamem. Tedaj me administratorka tistega sodnika narahlo potegne v stran: „Dajte mi rokopol. Bom prepisala!“

Glej jo, tipkarico! Drugi dan sem imel v rokah prekrtan govor. Po treh dneh sem v Ljudski pravici lahko bral z rdečim podčrtan naslov — in spodaj podpis: Šilko Pedagogič. Pa še nagrado sem dobil! Izročil mi jo je predsednik okrajnega sodišča. A tisto najlepše — kjerkoli sem se prikazal na cesti ali v družbi, sem slišal: „Tovariš govornik!“

PEDAGOGIČ ŠILKO

čim bolje se bomo poznali

V ŠOLAH IN TOVARNAH TEŽAVE S KADRI

Skupno reševanje

Predstavniki temeljne izobraževalne skupnosti v Črnomlju so se pred dnevi sestali na skupni seji s člani obeh občinskih zborov. Največ časa so posvetili težavam, ki nastajajo pri vzgoji, varstvu in izobraževanju najmlajših in seveda tudi kadrovskega problema v proizvodnji in šolstvu. Na seji so sprejeli več pomembnih sklepov. Med temi je tudi odločitev, da bodo šole v prihodnje posvetile več pozornosti učencem pri usmeritvi v poklice, delovne organizacije na območju črnomaljske občine pa bodo redno pošiljale programe potreb po kadrih. Politiko usmerjanja učencev v pedagoške poklice bodo vodile šole in kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti. Le od načrtnega dela in skupne pomoči si pri reševanju tako perečih kadrovske težave lahko obetajo uspehe.

Le nekaj več kot 6 % vseh predšolskih otrok je na območju temeljne izobraževalne skupnosti Črnomelj zajetih v organizirano otroško varstvo kljub temu, da imajo v Črnomlju nov vzgojnovarstveni zavod za 120 otrok. V Semiču imajo še oddelek, ki sprejme le 20 otrok, to pa je tudi vse, kar imajo v občini, v kateri živi okoli 7.000 predšolskih otrok. Nove vzgojnovarstvene zavode potrebujejo na Vinici, v Semiču in seveda tudi v Črnomlju, torej v vseh večjih občinskih središčih, kjer se industrija zelo raz-

vija. Vseh teh težav se v Črnomlju dobro zavedajo in jih skušajo po svojih močeh tudi reševati. Prav zdaj že gradijo v Semiču nov vzgojnovarstveni zavod za okoli 70 otrok, ki bo že drugo leto dograjen. Poleg tega načrtujejo preureditev in razširitev sedanjega vzgojnovarstvenega zavoda v Črnomlju. Za Vinico pravijo, da bo prišla na vrsto nekoliko kasneje.

Otroških igrišč skoraj ni v vsej občini. Primanjkuje tudi prostorov za podaljšano bivanje učencev. Na to so posebej opozorili na nedavni skupni seji in sklenili, da morajo na vseh šolah v občini organizirati podaljšano bivanje in najti možnosti, da bi odprli po posameznih šolah kar največ varstvenih oddelkov, posebno za učence nižjih razredov, katerih starši so zaposleni in ostajajo po končanem pouku brez nadzorstva.

Temeljna izobraževalna skupnost v Črnomlju, skupaj z zavodom za šolstvo že razmišlja o organizaciji celodnevne bivanja učencev v šoli. Menijo, da bi se tako učni uspeh učencev na vseh šolah bistveno izboljšal. Seveda pa se pri tem srečujejo s skoraj nerešljivimi prostorskimi in kadrovske težave.

Tudi male šole naj bi v prihodnje prešle na celodnevno delo, vendar naj bo ena najvažnejših nalog vseh šol na tem območju v prihodnje, da bi se bolj poglabili idejno pouka.

T. U.

MALICA VEDNO TEKNE — Temeljna izobraževalna skupnost v Ajdovščini prispeva letno po 100 din za učenca — za malico. Starši morajo še vedno prispevati od 20 do 30 din na mesec za svojega otroka, ki prejema malico v šoli. Nekateri med njimi, predvsem tisti učenci iz socialno ogroženih družin, prejema šolsko malico brezplačno. V hribovskih šolah (Otlica, Col, Predmeja) prejema brezplačne malice kar petina, v dolinskih pa le deset odstotkov od vseh vpisanih učencev. (Foto: Tone Urbas)

Temeljna izobraževalna skupnost Ajdovščina S pomočjo občanov hitreje do šol

Pet centralnih in 14 podružničnih osnovnih šol na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Ajdovščini obiskuje v letošnjem šolskem letu 2.808 učencev. Kljub temu da je nekaj šol novih, nekaj pa temeljito preurejenih, je prostorska stiska tolikšna, da so v letošnjem šolskem letu lahko organizirali samo v eni šoli enoizmenski pouk, posvseh drugih šolah pa delajo v dveh izmenah. Še teže je s telovadnicami. Podatek, da niti ena šola na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Ajdovščini nima svoje telovadnice, pove veliko. Telovadbo imajo v dvorinah zadružnih domov! Kako dolgo še?

„Prav te dni pričakujemo,“ pravi tajnica temeljne izobraževalne skupnosti v Ajdovščini IVANKA BIŽAKOVA, „da bo izdelan načrt gradnje in obnove vzgojnovarstvenih zavodov na našem območju. V njem bo natančno določeno, kaj bomo zgradili in česa se bomo prej lotili. Kljub temu da načrta še nimamo v roki, naj povem, da bo sedanji načrt gradnje in obnove vzgojnovarstvenih in izobraževalnih zavodov še bolj popoln, kot je bil sedanji. Menim, da bi morala imeti izgradnja telovadnice v Ajdovščini med gradnjami novih poslopij prednost. Skoraj nerazumljivo je, da več kot 900 učencev ajdovske osnovne šole nima svoje telovadnice. Čeprav telovadnico v Ajdovščini nujno potrebujemo, pa še sedaj ne vemo, kje bomo dobili tistih nekaj več kot 750.000 dinarjev, kolikor bo treba po sedanjih predvidevanjih odšteti zanj.“

Vprašujemo se tudi, kje bomo dobili 38 milijonov din za dograditev in preureditev vseh vzgojnovarstvenih zavodov in šol na našem območju. Celoten program obnove in gradnje novih poslopij nameravamo kaj kmalu predložiti v razpravo vsem delovnim kolektivom v občini. Koliko se nam bo posrečilo uresničiti predlagani načrt, bo torej odvisno prav od zavzetosti delovnih ljudi. Sedanja program naj bi uresničili do leta 1980. V prihodnjem letu 1975 nas čaka torej še petina načrtanega dela. Menim pa,

da bo nova telovadnica v Ajdovščini odtehtala skoraj petino načrtanega.

Šole na našem območju si po svojih močeh prizadevajo, da bi pouk kar najbolj posodobili ali pa vsaj zagotovili nemoteno delo. Tako nameravajo na Otlici in v Vipavi že prav kmalu izvesti referendum za krajevni samoprispevek. Na Otlici bi radi prizidali k sedanji šoli še štiri nove učilnice, v Vipavi pa se nameravajo lotiti izgradnje druge gradbene faze sedanje nove osnovne šole. Načrt za prihodnjih pet let predvideva v Vipavi še dograditev tretje gradbene faze, v katero sodi tudi telovadnica, pa tudi dograditev prizidka s štirimi novimi učilnicami k osnovni šoli na Otlici. Domačini bodo torej s krajevnim samoprispevkom, za katerega se bodo na Otlici odločili že letošnjega 8. decembra, veliko prispevali, da se bodo zastavljene naloge v prihodnjih petih letih tudi uresničile. Ni namreč šala zbrati več kot dve stari milijardi dinarjev za vzgojo, varstvo in izobraževanje na našem območju.

Ob vsem tem pa si že sedaj prizadevamo, da ne bi ostali brez ustreznih izobraženih učiteljev in vzgojiteljev. Temeljna izobraževalna skupnost štipendira prihodnje učitelje in vzgojitelje, poleg tega pa dajemo slehernemu zaposlenemu tudi možnosti za dopolnilno izobraževanje. Moram reči, da vsaj do sedaj s kadri nismo imeli posebnih težav. Bolj nas pesti pomanjkljiva izobrazba zaposlenih. Za razredni pouk potrebujemo na našem območju trenutno kar pet učiteljev, vendar upamo, da si bomo že v prihodnjih dveh letih s štipendisti veliko pomagali. Še največ, to moram še posebej poudariti, pa računamo, na naše sedanje učitelje, ki kljub obilici šolskega dela in številnim drugim zadolžitvam zunaj šole še vedno najdejo čas za izredni študij. Za zgled naj povem samo to, da je lani in letos diplomiralo na pedagoški akademiji že 20 učiteljev, zaposlenih na osnovnih šolah ajdovske temeljne izobraževalne skupnosti.“

TONE URBAS

Štipendije tokrat drugače

Če bo decembrski referendum na obali uspel, bodo učenci in učitelji čez nekaj let zamenjali stare in neustrezne šolske zgradbe z novimi ali preurejenimi. Toda kako bo z učitelji?

Letošnjo pomlad je bilo v vseh osnovnih šolah na obali razpisanih kar 74 prostih delovnih mest za učitelje in vzgojitelje, v začetku šolskega leta 1974/75 pa je bilo neustrezno zasedenih ali nezasedenih kar okoli 80 delovnih mest. Najbolj je primanjkovalo učiteljev matematike in fizike pa učiteljev razrednega in glasbenega pouka ter slovenskega jezika. Pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin so se dobro zavedali težav. S štipendiranjem in dopolnilnim izobraževanjem zaposlenih prosvetnih delavcev so skušali rešiti, kar je bilo mogoče. Žal pa vsa prizadevanja niso rodila zaželenih uspehov, saj se za pedagoške poklice odloča premalo mladih. Za to je seveda veliko vzrokov — tudi oddaljenost šole od domačega kraja veliko pomeni.

Učiteljev za razredni pouk je še vedno premalo. Z ustanovitvijo oddelka za razredni pouk pri ljubljanski pedagoški akademiji, ki bo v Kopru šolal tako potrebne učitelje, se bo za ta poklic prav gotovo odločilo več mladine.

Pomembno nalogo pri uspešnem reševanju perečih kadrovske težave v osnovnih šolah vseh treh obalnih občin ima nedvomno kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin, ki spremlja celotno kadrovsko problematiko tako v osnovnih šolah kakor tudi v vzgojnovarstvenih zavodih. Že lani je komisija dosegla lepe uspehe pri pomoči izrednega študija že zaposlenih prosvetnih delavcev, letos pa je prevzela še štipendiranje rednih študentov za potrebe šolstva in varstva na obali. Uspehi so več kot presenetljivi. Skoraj 70 štipendistov pedagoške gimnazije, pedagoške akademije, filozofske fakultete in vzgojiteljske šole. Kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti je po novem družbenem dogovoru o štipendiranju kot interesna skupnost prevzela delo dosedanjega sklada za štipendiranje. Pri izbiri štipendistov se je odločala le za štipendiste, ki so izbrali tiste smeri študija, ki jih v šolah in vzgojnovarstvenih zavodih na obali najbolj potrebujejo. Kljub vsemu pa ugotavljajo, da bo potrebno v prihodnje storiti še kaj, da se bo kar največ mladih odločilo za študij tistih predmetov ali smeri, ki jih najbolj primanjkuje.

TONE URBAS

Celje

Nova šola

Pred nedavnim so odprli v Celju novo šolo centra za blagovni promet, ki je hkrati prvi večji objekt med celjskimi srednjimi šolami.

Nova šola je zrasla iz denarja, zbranega iz solidarnosti. Ta zbiralna akcija uspešno poteka že več let, vidni pa so tudi uspehi. Z ustreznimi deleži so pomagali še: celjska občinska skupščina, republiška izobraževalna skupnost ter občine Laško, Zalec in Mozirje, pa tudi nekateri kolektivni gostinskih organizacij.

Nova šola bo vsekakor zelo pomembna za Celje, ki ni imelo dovolj tovrstnih šol. Skoraj vsako leto so morali odvrtni od zaželenega poklica veliko mladih, čeprav so imeli ti vse mož-

nosti, da bi postali učenci šolskega centra za blagovni promet. Vprašanje, kje izolirati mladino za trgovski poklic, je v Celju torej rešeno.

Nova pridobitev pa bo hkrati rešila še probleme gostinske šole, ki bo prav tako gostovala v novih objektih.

Uspeh, kakršen je postavitev novega poslopja šolskega centra za blagovni promet v Celju, je hkrati tudi priznanje vsem, ki so sodelovali v pomembni akciji za njegovo zgraditev. To še posebej velja za ravnatelja mag. Ludvika Rebeuška, celjsko občinsko skupščino, gradbeni odbor z Ivanom Juhartom na čelu in druge.

MILENKO STRAŠEK

Zalec

Ponovno po sedmih letih

Letos se v žalski občini končuje sedemletno obdobje izgradnje in obnove šol in vzgojnovarstvenih zavodov, predvidene v programu. Gradnja in obnova je pospešil še samoprispevek občanov, sprejet pred sedmimi leti. V zadnjih sedmih letih so namreč na območju temeljne izobraževalne skupnosti Zalec zbrali nekaj več kot 40 milijonov dinarjev. S tem denarjem so zgradili kar pet novih šol, devet so jih dogradili, štiri pa preuredili.

Prav te dni se v žalski občini končujejo široke javne razprave o predlogu programa vlaganj v nekatere družbene dejavnosti, ki naj bi jih v prihodnjih letih financirali z denarjem, zbranim

s samoprispevkom občanov. Razpravljajo tudi o programu gradnje, ki naj bi jo financirali z denarjem, zbranim na temelju družbenega dogovora. Ta zbirna predvsem gradnja splošnega pomena, denar, zbran s samoprispevkom občanov, pa bodo namenili za gradnjo posebne šole in nove osnovne šole v Zalcu. Dogradili naj bi še osnovno šolo v Petrovčah, preuredili nekaj šol, zgradili vodovod in uredili nekaj cest. Za uresničitev tega programa bi potrebovali okoli 14 milijonov dinarjev. Predvidevajo, da bodo zbrali v prihodnjih petih letih okoli 12 milijonov, seveda, če se bodo občani žalske občine za to odločili na referendumu, ki bo v Zalcu letošnjega 8. decembra.

Vzgojnovarstveni zavodi na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Ajdovščini so potrebni temeljite preureditve. Zgraditi bo treba tudi več novih poslopij, saj že danes nekaj sto zaposlenih mater zamaž trka na vrata vzgojnovarstvenih zavodov. V prihodnjih treh, štirih ali petih letih se bo tudi na področju vzgoje in varstva, vsaj kar zadeva prostore, marsikaj spremenilo, seveda, če bodo sedanji načrti uresničeni. (Foto: Tone Urbas)

Miklavž pri Mariboru

Prve lopate

Pred dnevi so začeli graditi novo osnovno šolo v Miklavžu pri Mariboru. To je že šesta šola iz referendumskega programa gradnje in obnove osnovnih šol na mariborskem območju. V novi šoli bo 18 učilnic in kabinetov za 540 učencev. Deset učilnic in šest kabinetov so že sedaj namenili višjim razredom. Šola bo imela tudi dve telovadnici. Večjo, 24 x 12 metrov,

bodo uporabljali predvsem učenci višjih razredov, učenci nižjih razredov pa bodo telovadili v nekoliko manjši telovadnici.

Računajo, da bosta nova šola v Miklavžu pri Mariboru, skupaj s telovadnicama, garderobami, sanitarijami in drugim stali nekaj več kot 15 milijonov dinarjev.

Ponikva

„Solidarnost Ljubljane 1974“

Ponikva, rojstni kraj kartografa B. Kocena ter pesnika in narodnega preporoditelja Skofa A. M. Slomška, je doživela svoj veliki dan. 4. novembra je bil vgrajen temeljni kamen za novo osnovno šolo „Solidarnost Ljubljane 1974“, ki bo zgrajena do začetka prihodnjega šolskega leta. Nova šola bo sestrskia zgradba ljubljanske predmestne šole v Sostrem, kar bo še bolj poudarilo povezanost Ponikve z Ljubljano. Na prisrčni svečanosti je ob številni udeležbi prebivalstva govoril predsednik skupščine mesta Ljubljane inž. Tone Kovič, ki je navzoče seznanil tudi z načinom financiranja. Gre za podpis samoupravnih sporazumov več kot 60 ljubljanskih delovnih organizacij, ki bodo prispevale denar za gradnjo šole. Šola bo gradila gradbeno podjetje Obnova.

ERNEST REČNIK

tem bolje bomo delali

RADIO IN ŠOLA

Vzgojnoizobraževalni program radia

(Nadaljevanje)

03.30 Ta dejavnost postane še pomembnejša ob resnici, da si je radio z velikimi težavami in ob hudih odporih utiral pot v šolo in v učnovzgojni proces. V letu 1950 izvedena anketa na 126 šolah je dala glede poslušnosti porazne rezultate. Na podobno anketo v letu 1952/53 so od vseh šol v Sloveniji odgovorili samo iz 25 osnovnih šol in 52 nižjih gimnazij. To je bil tudi razlog, da sta se komisiji sveta za kulturo in prosveto LRS, ustanovljeni leta 1954 in 1955, ukvarjali predvsem s pospeševanjem uporabe izobraževalnih programov v šolah — od tehničnega usposabljanja do prepričevanja in inspekcij. Z isto nalogo je bil leta 1954 ustanovljen referat za radijsko šolo pri svetu za kulturo in prosveto SRS. Referent je načrtno obiskoval šole, raziskoval učinke, sprejemal predloge in predlagal ukrepe za pospešeno uvajanje programov v šole. Podatki, ki jih je zbral, niso bili ohrabljeni, kljub temu pa je tako delo komisij zamrlo v dveh letih, referat pa je bil ukinjen leta 1958/59.

Uspešnejša so bila prizadevanja profesorja Janeza Tomšiča na ljubljanskem učiteljskišču. V novem roku učiteljev je zbuja zanimanje za novo tehnologijo in jih učil uvajanja izobraževalnega programa v pouk. Generacija njegovih dijakov je v letu 1957 na enomesečni praksi raziskala problem uvajanja radijske šole v pouk na osnovnih šolah in se vrnila z izkušnjami, koristnimi za redakcijo in zanje.

Uspešen je bil tudi seminar, ki sta ga leta 1966/67 priredila zavod za prosvetnopedagoško službo Maribor in rtv Ljubljana. Udeleženci so na 24 študijskih sestankih obravnavali temo Metodologija uporabe izobraževalnih oddaj radia in televizije v učnem procesu. Istega leta je bil podoben seminar tudi na pedagoškem centru v Ljubljani, in sicer za inšpektorje osnovnih

šol. Vsa ta prizadevanja so bila gotovo uspešna, kajti če že ni mogoče reči nič določnega o tem, kako so vplivala na poslušnost (ker ni bilo ustreznih raziskav), je gotovo vsaj to, da so razčistila številne nejasnosti glede vloge in pomena izobraževalnega programa in metodološka vprašanja vključevanja v pouk.

Dvostransko koristni so bili tudi načrtni obiski redakcije na šolah v letih 1958 do 1963, združeni s hospitacijo pri poslušanju oddaj v razredu in z razpravo o problemih vključevanja oddaj v pouk.

K popularizaciji so veliko pripomogli tudi učitelji — „uporabniki“ oddaj, ki so se oglašali s svojimi izkušnjami in kritiki programa. Tako je eden izmed njih že leta 1964 predlagal, naj bi oddaje presneli, trakove pa razposlali. S tem naj bi rešili problem, s katerim se ukvarjamo še sedaj: usklajenost oddajanja z urniki v razredih s predmetnim poukom. Radio se je na ta učiteljev predlog odzval še dve leti pozneje, vendar presnemanje oddaj za šole zaradi zapletene procedure in tehničnih težav nikoli ni dobilo večjega obsega.

03.40 Zadnja kategorija zvez, ki jih želimo razvojni prikazati, so povratne zveze ali zveze, ki nosijo povratno informacijo. Izpustimo lahko spontane odzive, ki jih nikoli ni manjkalo, vendar pa tudi niso dajali zanesljivega vpogleda v resnično stanje. Prvo načrtno zbrano povratno informacijo je dala že leta 1950 izvedena anketa ministrstva za prosveto in radia. Dve leti pozneje je radio sam ponovil podobno anketo s 1300 anketnimi listi, ki jih je poslal vsem šolam; rezultate smo že omenili. Pozneje je bila povratna informacija vse skozi najšibkejša točka sistema zvez. Načrtno povratno informacijo je redakcija skušala nadomestiti z angažiranjem vrste učiteljev — informatorjev, ki so

ocenjevali posamezne oddaje in njihov vzgojnoizobraževalni učinek. Problem je bil v tem, da so se informatorji hitro izčrpavali, iskanje novih pa je bil vedno velik napor. Nekaj časa so povratno informacijo nadomeščala poročila prosvetnopedagoških služb o poslušnosti, služba za študij programa pa je zbrala nekaj podatkov o poslušnosti vzgojnoizobraževalnih programov zunaj šole in pri poslušalcih, starejših od 15 let.

Šele v preteklem letu se je posrečilo na pobudo uredništva dobiti denar izobraževalne skupnosti SRS in rtv (120.000 din) za prvo načrtno raziskavo na vzorcu 16 šol (4 x 4), ki naj bi dala izčrpno sliko o resničnih učinkih vzgojnoizobraževalnih programov v šolskem sistemu, hkrati pa povedala, kolikšen mora biti najmanjši vzorec informatorjev, ki bo vedno dajal zanesljivo povratno informacijo. Raziskava na šolah je bila opravljena v marcu, aprilu in maju 1974; rezultati so računalniško obdelani. Prvi rezultati bodo že kmalu na voljo. Raziskavo vodi služba za študij programa rtv, v ekipi pa so še sodelavci inštituta za sociologijo in filozofijo, po en strokovni sodelavec zavoda za šolstvo SRS in izobraževalne skupnosti SRS ter dva člana redakcije.

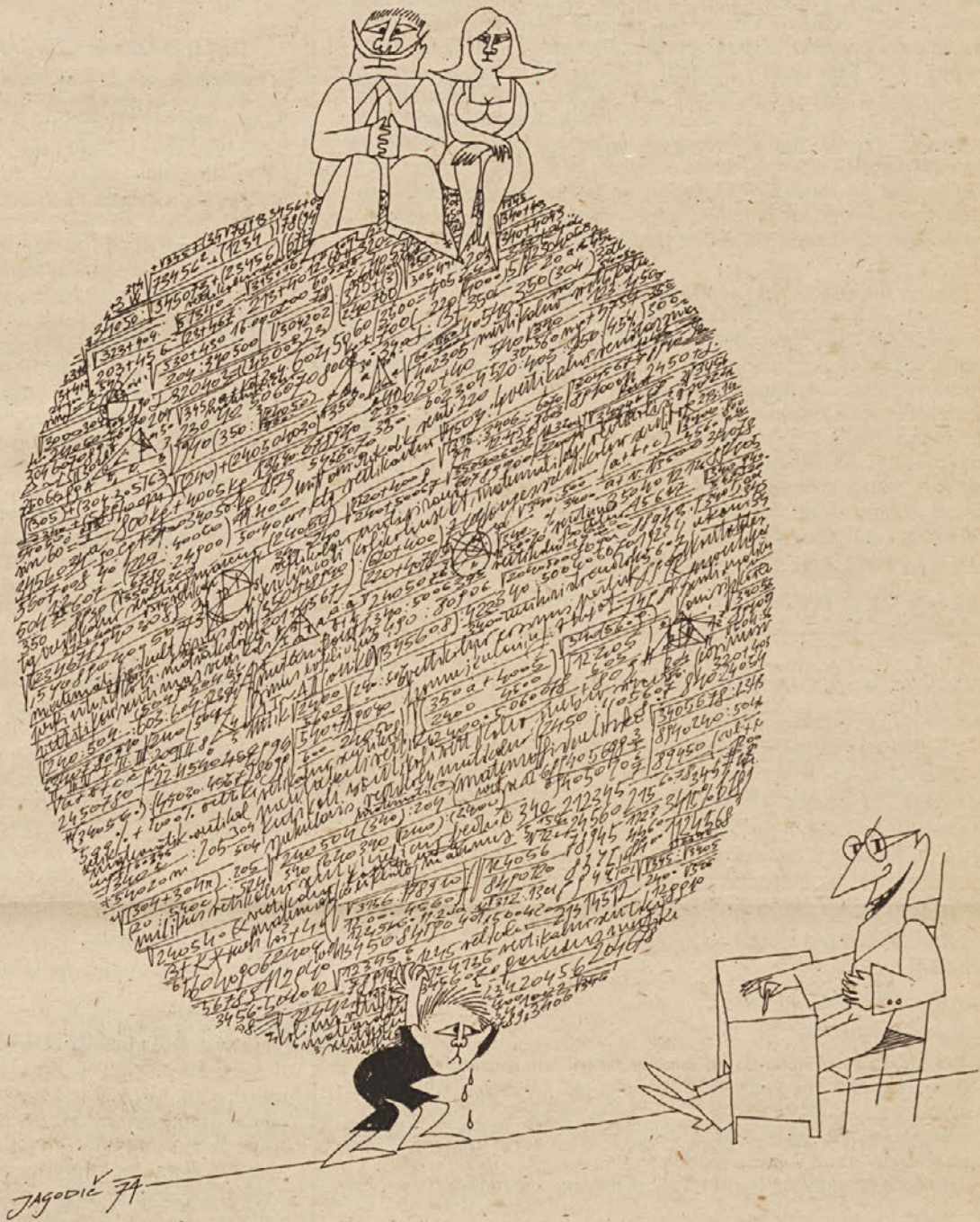
Žal poksperimentalna raziskava, ne bo dala tudi zanesljivega podatka o poslušnosti. Mogoče pa je navesti ponazarjalno podatek iz raziskave, ki jo je za že omenjeno diplomsko nalogo opravila Hedvika Lešnik na osnovnih šolah bežigradske občine. Po njenih podatkih poslušajo radijsko šolo od 152 oddelkov razredne stopnje 87 oddelkov ali 57,3 % oddelkov. Ker je po naključnih kazalcih prevladovalo mnenje, da v mestnih, zlasti ljubljanskih šolah oddaj sploh ne poslušajo, je to presenetljivo visok rezultat. Na predmetni stopnji pouka — razen tam, kjer oddaje presnamejo na magnetofon — je poslušnost gotovo manjša. Dokaz za to so tudi podatki o poslušnosti v četrtnih razredih. To gotovo še

poudarja problem, ki smo ga omenili na koncu odstavka 03.30.

Zanimivo raziskavo je naredila dr. Ana Kranjc na popu-

ciji učencev dopisne delavske univerze v Ljubljani. Rezultatov v tisku ni objavila, njen sklep pa se strne v ugotovitev, da se pri raziskovanju populaciji kaže po-

manjkanje kulture poslušanja, torej prav lastnosti, ki si jo je mogoče pridobiti v praksi kolektivnega poslušanja v razredu. J. DOKLER

ARMADA SMO VSI

Kažipot v vojaški poklic (II)

Tudi v tem sestavku bomo govorili o nekaterih problemih in izkušnjah šol in prosvetnih delavcev pri usmerjanju mladine v vojaški poklic. Razumljivo je, da tudi tokrat ne bomo mogli zajeti vseh vprašanj, ki se pojavljajo na tem področju v šolski praksi. Zato bomo veselili vsakega prispevka, v katerem nam bodo naši bralci opisali svoja opažanja in probleme, ki se pojavljajo pri njihovem delu, pa tudi dosežene uspehe.

NE POZABIMO NA STARŠE!

Čeprav je pri pridobivanju za vojaški poklic pozornost usmerjena predvsem k učencu, pa je praksa pokazala, da je treba „pridobivati“ tudi starše prihodnjih vojaških starešin. Učitelji to dobro vedo, zato prepričujejo starše, naj dovolijo sinovom, da si izberejo poklic mlajšega oficirja ali oficirja oborože-

nih sil in jih tudi sami k temu spodbujajo.

Čeprav učitelj lahko zelo veliko vpliva na stališča in mnenja staršev, pa pridobivanje mladih za vojaški poklic vendarle ne gre brez težav. Naj opozorimo na nekatere.

Ena od teh je, da starši niso dovolj seznanjeni z bistvom vojaškega poklica in z življenjskimi možnostmi, ki jih bodo imeli njihovi sinovi, če se bodo odločili zanj.

Taka nepoučenost poraja različne pogoje, zato starši mnogokrat menijo, da njihov otrok ni primeren za vojaški poklic.

Očitno je, da učitelji nimajo dovolj potrebnega znanja in informacij, ki jim bi pomagale prepričati starše, zakaj naj bi se njihov otrok odločil prav za to stroko. To pomeni, da samo z upanje v učitelja ni dovolj; po-

govor s starši je treba dobro pripraviti.

Šole in učitelji morajo biti predvsem vez med starši (in učenci) ter virom informacij o

vojaškem poklicu in šolanju. V krajevni skupnosti in drugod naj pridobivajo občane, ki bodo sodelovali s starši morebitnih kandidatov za vojaške šole.

KRITIČNO O SISTEMU OBVEŠČANJA

Nedograjnost in pomanjkljivost sistema obveščanja o vojaškem poklicu občutijo najbolj učitelji. Zavedajo se, da mora biti organizator in neposredni sodelavec v procesu obveščanja vsestransko poučen, zato so torej upravičeno nezadovoljni. Čeprav si zvezni in republiški organi za narodno obrambo veliko prizadevajo, da bi sistem izpopolnili in ga naredili bolj učinkovitega, je učitelj še vedno v nič kaj zaviljivem položaju. Zakaj? Predvsem zato, ker ne more oceniti vsebine in podatkov, ki jih dajejo posamezni viri informacij. Nekateri od teh so namreč zelo zastareli in ne upoštevajo sprememb, ki jih prinašajo novi zakonski predpisi v sistem vojaškega šolstva in glede položaja vojaških oseb. Pri tem mislimo predvsem na brošure in knjižice, ki so bile natisnjene že pred petimi leti, pa so vendarle edini pripomoček za tovrstno poklicno usmerjanje. Ni dvoma, da se šole glede uporabe teh knjižic lahko posvetujejo z občinskimi organi za narodno obrambo ne glede na to, kdo je to literaturo izdal (vojaške šole in akademije, zvezni ali republiški organi). Podobno bi morali ravnati tudi tedaj, kadar gre za prospekte, ki so jih izdale vojaške šole; teh prospektov je malo, zato so tem bolj iskani.

Učitelji vedno bolj poudarjajo, da bi morali dobiti ustrezen priročnik za delo na tem področju.

Le če bodo dobro seznanjeni s tovrstno problematiko, bodo lahko natančno informirali učence in starše. Pričakujejo, da bodo dobili v takem priročniku tudi več metodičnih napotkov, da bodo lahko to gradivo zanimivo in privlačno posredovali.

Kandidat se mora že v šoli čimbolj spoznati z življenjem in delom vojaškega starešine, ne pa samo s sistemom šolanja. Žal pa moramo ugotoviti, da je bilo doslej objavljeno gradivo — plakati, fotografski kompleti in filmi — zelo skromen vir informacij.

Kako lahko učitelji in šole pomagajo odpravljati pomanjkljivosti na tem področju informiranja?

Prvič: od upravnih in družbenopolitičnih organov naj zahtevajo, da jim zagotovijo kakovostne in ustrezne vire informacij.

Drugič: še večjo pozornost morajo posvetiti tisti učni snovi, ki učence seznanja z zanimivostmi vojaškega poklica. To pomeni, da jih morajo za ta poklic motivirati. Potem si bodo namreč učenci sami poiskali podatke, ki jim bodo pomagali pri odločitvi, v katero vojaško šolo naj se vpišejo.

FRANC VRANČIČ

Mladina med 15. in 18. letom pogosto žrtev prometa

Da bi imeli kar najbolj jasno sliko o prometni varnosti mladine med 15. in 18. letom, smo poiskali statistične pokazovalce prometnih nesreč, njihovih vzrokov in posledic. Med skupinami predšolske, osnovnošolske in srednješolske mladine se ponesreči največ srednješolcev. Samo lani je izgubilo življenje na cestah 28 otrok te starosti, 694 pa jih je bilo telesno laže ali huje poškodovanih. Zaradi napak, ki so jih v 338 nesrečah v prometu storili sami, jih je umrlo 13. Pri tej starostni stopnji najbrž ni hujšega vzroka za smrtnost otrok, kot so prometne nezgode. In vendar...

In vendar je doraščajoča mladina še vedno pogosto žrtev prometa. Vse to se ponavlja iz leta v leto. Prometne razmere na naših cestah zahtevajo vedno več žrtev. Upravičeno smo zaskrbljeni.

KDO SO PRAVZAPRAV POVZROČITELJI TEH NESREČ?

Izmed vseh 338 prometnih nezgod, povzročenih tej starostni stopnji mladoletnikov v lanskem letu, so jih kolesarji povzročili kar 176 ali več kot polovico. V to skupino štejemo tudi tiste, ki so se ponesrečili s pony expresse ali temu podobnim vozilom. Teh je bilo menda največ. Naslednji na lestvici krivcev so motoristi in mopedisti, ki jih je bilo kar 73. Sledi 65 krivcev pešcev in 20 voznikov raznih motornih vozil — od teh so precej številni traktoristi in vozniki druge kmetijske motorizacije. Taka je torej struktura krivcev za toliko mrtvih in ranjenih mladih ljudi.

IN KAJ POVZROČA TE NESREČE? (O tem prihodnjič.)

MARJAN METLJAK

OSNOVNA ŠOLA DOBROVA PRI LJUBLJANI

razpisuje prosti delovni mesti:

- učitelja za razredni pouk
- vzgojiteljice ali otroške negovalke.

Poleg tega, da izpolnjujejo splošne pogoje, morajo imeti kandidati tudi ustrezne družbenomoralne lastnosti.

Nastop delovnega mesta takoj ali po dogovoru.

Komisija za kadre pri svetu

OSNOVNE ŠOLE ANTON AŠKERC
RIMSKE TOPLICE

razpisuje delovni mesti:

1. pomočnika ravnatelja

Za pomočnika ravnatelja je lahko imenovan tisti, ki ima:

- srednjo izobrazbo pedagoške smeri in 10 let neposredne pedagoške prakse
- višjo izobrazbo pedagoške smeri in 5 let neposredne pedagoške prakse
- družbene in moralne lastnosti ter vodstvene sposobnosti

2. socialnega delavca

Za socialnega delavca je lahko imenovan, kdor je opravil višjo šolo za socialne delavce ali tej ustrezno šolo.

Razpis velja 15 dni po objavi, sicer pa po poteku roka do zasedbe delovnih mest.

Nov vrtec

Ob dnevu republike bodo v Dravogradu odprli novo poslopje vzgojnovarstvenega zavoda. V rekordnem času so ga zgradili delavci domačega gradbenega podjetja. V njem bo šest sodobnih igralnic, kuhinja in vsi drugi za vzgojnovarstveno delo potrebni prostori. S tem se je Dravograd rešil kroničnega pomanjkanja prostora za vzgojo in varstvo predšolskih otrok. Dosedanje prostore vrtca v bloku bodo verjetno izrabili za Čičbanovo šolo, stari objekti pod Gradom pa porušili. V naslednjem obdobju bodo v Dravogradu že pričeli razmišljati o ureditvi jasi; poskrbeli bodo torej tudi za najmanjše občane.

kw

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri-najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor.

Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355—VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 30 din za posameznike, za šole in druge ustanove 55 din. Št. tek. računa 50100-601-16915

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

Po mnenju sekretariata za prosveto in kulturo SR Slovenije je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko I. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

OECD O IZOBRAŽEVANJU IN ZAPOSLOVANJU

Generalni sekretar OECD (organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, ki so jo ustanovile nekatere evropske države leta 1961 v Parizu) je letos zbral manjšo skupino strokovnjakov, ki naj bi ugotovila, kako naj bi se lotili nalog, ki so jih dobile ustanove za razvoj izobraževanja glede na spremembe, nastale na tržišču zaradi povpraševanja po delavcih.

V skupini so bili zastopniki ZDA, Francije, Španije, Velike Britanije, Švedske in Kanade.

Obpravnavali so probleme o medsebojni odvisnosti sistema izobraževanja in življenja delavcev glede na družbeno problematiko v letu 1970, v državah — članicah OECD.

Govorili so tudi o predlogu (o vsebini in metodah) sodelovanja med ustreznimi organi oblasti, delodajalci, sindikati in drugimi družbenimi skupinami.

Skupina je še posebno natančno obravnavala tale vprašanja:

- Ali obstajajo podatki o neravnotežju med „ponudbo in povpraševanjem“ po izobražencih?
- Ali delodajalci raje zaposlijo tiste, ki so se izobrazili po redni poti ali tiste, ki so si pridobili kvalifikacijo s tečajji?
- Ali sprotne informacije med sistemom izobraževanja, tržiščem delovne sile in organom oblasti enakovredne?

— Kako je treba spremeniti financiranje, da bi bila izobraževanje in zaposlovanje bolj usklajena?

— Kako naj bi reformirali izobraževalni sistem, da bi se zmanjšale socialne razlike?

Študija o teh vprašanjih bo izpopolnila najnovejšo pobudo OECD, ki naj bi pojasnila odnose med izobraževanjem in vprašanjem kakovosti ekonomskega razvoja glede na uporabo kategorije, ki jo na zahodu še vedno imenujejo delovna moč. Vsebuje: razvoj pomembnih načel reforme izobraževalnih oblik po končani osnovni šoli; razvoj družbenih pokazovalcev; koncepcijo menjave dela in izobraževanja; aktivno politiko službe, ki bo zagotavljala delovno moč in pojem njene gibkosti v delovnem času, pa tudi skupne probleme razvoja in usmerjanja priučene delovne sile.

POSEBEN POUK IZ ANGLEŠČINE

Vrhovno sodišče v ZDA zahteva, naj šole zagotovijo poseben pouk za učence, ki ne znajo dovolj angleščine, zato da bodo lahko spremljali redni pouk.

To velja še posebno za Kalifornijo, kjer je največ učencev, ki slabo ali pa sploh ne govorijo angleško.

Sodišče še ni odločilo, kako naj bi ta problem rešili, predvidevajo pa, da bo odločba zahtevala dvojezični način pouka.

ŠOLSKA REFORMA NA JAPONSKEM

Letos je bil v Tokiu mednarodni seminar o izpopolnitvah predmetnikov in učnih načrtov. Na seminarju naj bi izmenjali svoje izkušnje japonski prosvetni delavci in strokovnjaki drugih držav, članic OECD, kjer reforma že poteka. Sodelovala je tudi skupina, ki jo je sestavljalo 46 raziskovalcev z univerz, šol in raziskovalnih zavodov.

Razpravljali so o temah, ki so sedaj za Japonsko še posebno pomembne:

- spremembe predmetnika iz učnega načrta;
- pouk (učenje in evalvacija procesa učenja) glede na razvoj predmetnika in učnega načrta;

Čeprav so razprave obravnavale predvsem raziskovanje na Japonskem, so prišla na vrsto tudi vprašanja o politiki načrtovanja v večjem delu Evrope, v Severni Ameriki in Avstraliji. Šlo je predvsem za tale vprašanja:

- Katere izobraževalne smotre si postavljajo v dezalah z zelo razvitim gospodarstvom?
- Kakšna naj bi bila funkcija različnih komponent v sistemu izobraževanja in kakšni so vidiki njihovih medsebojnih odnosov?
- Kakšna je vloga šole in kako bi lahko povečali njeno samostojnost?
- Kako bi lahko najboljše ocenjevali rezultate izobraževalnega dela?

Menili so, da so ta vprašanja tako pomembna, da bi jih morali pozorno obravnavati pri vsakem načrtnem spreminjanju predmetnikov in učnih načrtov — povsod, ne samo na Japonskem.

POTREBE GOSPODARSTVA ODLOČAJO O VPISU V ŠOLE

Samoupravne interesne skupnosti za financiranje usmerjenega izobraževanja na Hrvaškem so v načrtih vpisa za letošnje šolsko leto že upoštevale, kakšne strokovnjake potrebuje gospodarstvo. Gre predvsem za tiste veje gospodarstva, kjer manjka ustrezno izobraženega osebja: v kmetijstvu, prehrambeni industriji, PTT službi in drugod.

V prve razrede šol za kmetijstvo in ribolov naj bi se vpisalo 800 učencev (ti naj bi postali tehniki, kvalificirani in visoko kvalificirani delavci), šole za prehrambeno industrijo pa naj bi sprejele 1095 učencev. To bo pripomoglo, da bodo znova zaživele šole, ki so bile že desetletja zaprte zato, ker niso imele dovolj učencev.

Učiteljem nove matematike

v osnovnih šolah sporočamo, da so pravkar izšle REŠITVE K DELOVNEMU ZVEZKU ZA MATEMATIKO ZA IV. RAZRED. Knjižica je namenjena učiteljem in učencem četrtih razredov osnovne šole, da lahko z njo preverjajo rezultate nalog v delovnem zvezku Računamo do milijona.

Cena knjižice je 6 din.

MLADINSKA KNJIGA

PLOŠČICE ZA MATEMATIKO — SPOROČILO ŠOLAM

Šole obveščamo, da so se v prodaji pojavile ploščice za matematiko, ki glede barv ne ustrezajo predpisanim. Če so učitelji matematike opazili take ploščice, naj vrnejo kompletne skatle na spodnji naslov. Proizvajalec ploščic — Invallidske delavnice v Kočevju — nam je zagotovil, da bo nadomestil neustrezne ploščice z drugimi, ker je napaka nastala po njegovi krivdi.

Mladinska knjiga, 61000 Ljubljana
Knjižno skladišče, Titova 145

Službo išče

Upokojena učiteljica bi se rada zaposlila na osnovni šoli ali v oddelku podaljšanega bivanja v Ljubljani ali bližnji okolici. Ponudbe pošljite na uredništvo Prosvetnega delavca, Ljubljana Poljanska c. 6.

Darujte kri — rešujte življenja

SAMO KRI — NADOMESTI KRI

Objavljamo seznam krvodajalskih akcij v decembru 1974, da bi se občani navedenih občin in krajev lahko čimprej prijavili občinskimi odborom Rdečega križa in sporočili, kateri dan želijo priti na odvzem krvi.

Ker samo kri nadomesti kri, je razumljivo, da jo z darovanjem zagotovimo tudi sebi in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.

Dolžnost zdravih prebivalcev je, da darujejo kri vsaj nekajkrat v življenju, saj je nehumano zanašati se samo na solidarnost drugih. Dajanje krvi je odsev človečnosti, zato Rdeči križ pričakuje, da bodo prišli na odvzem vsi zdravi občani.

DECEMBER 1974

Univerza Ljubljana	3. in 4.	Maribor
Logatec	5.	(ekonomska srednja šola,
Starše, Rošnja, Loka	5.	upravno administrativni
Novo mesto	6.	šolski center, I. gimna-
Mozirje	10. in 11.	zija)
Žalec	12.	Kropa
Hoče	12.	Bohinjska Bistrica
Vrhnika	13.	Bled
Kungota, Svečina	14.	Rače
		25., 26., 27. in 28.
		27.

Republiški odbor RKS

Občinski odbor RK

OSNOVNA ŠOLA SOSTRO, P. DOBRUNJE PRI LJUBLJANI

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja slovenskega jezika s polnim delovnim časom za nedoločen čas. Nastop: 1. II. 1975.

Pogoj: PRU ali P.

Praznik prosvetnih delavcev

Sredi oktobra so prosvetni delavci radgonske občine proslavili svoj praznik — dan prosvetnih delavcev. V Radencih se je zbralo več kot 150 učiteljev in vzgojiteljev, ki delajo v osmih osnovnih šolah in treh vzgojnovarstvenih zavodih. Srečanja se je udeležila tudi republiška sekretarka za prosveto in kulturo Ela Ulrih-Atena. Razen strokovnega predavanja prof. Mladena Tancerja in nastopa okteta Galusa so pripravili še slovesen del, na katerem so podelili Silihove nagrade za uspešno in napredno delo na učnovzgojnem področju. Nagrade je razpisala temeljna izobraževalna skupnost.

letos pa so jih prejeli: Olga Grošičar, Ida Bezjak in Greta Beltran. S spominskimi darili so se spomnili tudi vseh upokojenih prosvetnih delavcev. Predstavnica skupnosti otroškega varstva pa je podelila posebno priznanje Mimici Pelcl, ki že 25 let uspešno vodi vzgojnovarstveni zavod Janžev vrh.

Prosvetni delavci radgonske občine slavijo letos pomemben delovni uspeh, saj so ob praznovanju občinskega praznika odprli novo, prostorno in sodobno šolo z 38 učilnicami. Šola bo lahko sprejela tisoč učencev.

S. L.

»Ljubljana — bela in zelena«

Zamisel ljubljanske skupnosti za varstvo okolja, ki je razpisala natečaj z naslovom „Ljubljana — bela in zelena“ je prav gotovo vredna pohvale. 15. novembra so v prostorih ljubljanske univerze podelili nagrade za najboljše spise (dobili so jih: Boris Melihar s I. gimnazije, Boris Selih z gimnazije Šentvid in Ljubo Ljubetič z osnovne šole Majde Vrhovnik), tekmovanja pa se je udeležilo 72 učencev z dvanajstih šol. Iz vseh spisov mladih nagrajencev veje skrb za zdravo in lepo okolje.

Očitno smo se zavedli posledic tehnološke revolucije in urbanizacije. Ob vsem tem pa je jasno, da čustveno obarvane meditacije in dvignjeni prsti, ki kažejo na tovarniške dimnike in avtomobile, ne zadoščajo — potrebna je stvarna in popolna sinteza ekoloških in tehničnih vidikov. Napredka ne moremo ustaviti, prizadevati pa si bomo morali predvsem, da ohranimo ravnotežje. Mladini je treba privzgojiti pravilen odnos in odgovornost do okolja.

Več o spisih in prizadevanjih posameznih šol za varovanje okolja bomo napisali v prihodnji številki.

MARJANA VONČINA

Osnutek samoupravnega sporazuma za osnovne šole

SKUPNA KOMISIJA UDELEŽENCEV SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMEVANJA ZA OSNOVNE ŠOLE

LJUBLJANA, Trg 9. maja 1 p. p. 10

številka 90/74

Datum, 5. XI. 1974

Objavljamo osnutek novega samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev v združenem delu v osnovnih šolah.

I.

1. Sporazum je nastajal od decembra 1973 in je doživel od svojega nastanka do danes več dopolnitev, ki so v svojih končnih posledicah prispevale k temu, da je samoupravni sporazum danes usklajen z ustavo, z zakonom o družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju. Hkrati samoupravni sporazum omogoča delavcem v šolah, da nastopajo v svobodni menjavi dela kot enakopraven partner, ki menjuje rezultate svojega dela z drugimi delavci v združenem delu.

Pri sestavljanju osnutka smo se torej držali nove ustave, zakona o družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju, sugestij sindikata in centra za samoupravno sporazumevanje pri republiškem sindikatu in seveda tudi sugestij, ki so in še prihajajo od družbenopolitičnih organizacij in šol.

Gotovo je, da smo morali pri sestavljanju samoupravnega sporazuma upoštevati specifičnost šolstva, pa tudi tudi novosti, ki jih narekuje duh nove ustave. Upamo, da se nam je to posrečilo. Pri sestavljanju smo skušali upoštevati vse tiste želje in težnje delavcev na šolah, ki so jih doslej poslali skupni komisiji, pa smo o njih mislili, da so v skladu s predpisi in splošnimi družbenimi usmeritvami. Če smo na kaj pozabili, nas, prosimo, spomnite.

Sporazum je sestavljen na povsem novih osnovah in ga je zato treba prebrati od prvega do poslednjega člena zelo skrbno, s kritičnim očesom in s posluhom za nove družbene samoupravne tokove. Predvsem naj bi bralčeva razmišljanja bila konstruktivna, polna iniciative in ustvarjalnosti, prežeta s hotenjem, da bi ustvarili sporazum, ki bi zadovoljeval splošni družbeni in osebni interes delavca, ki se sporazumeva.

Prvo, kar moramo ob branju reči, je to, da se s samoupravnim sporazumom delovni ljudje na šolah sporazumevajo in dogovarjajo o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke. Tako torej samoupravni sporazum ni preprosto pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Vsaka šola si bo morala tak pravilnik šele izdelati. Pri tem bo seveda morala paziti na to, da se bo ravnala po masi sredstev, ki jih bo imela na razpolago in ki so določena z vsakoletno resolucijo o družbenoekonomskem razvoju SRS. Najbrž bo tudi smotno, da se bo pri sestavljanju pravilnika držala dogovorjenih okvirov in stališč, sporazuma pa ne bo smela uporabiti kot tarifni pravilnik.

2. Radi bi opozorili na 6. člen sporazuma, ki govori o ceni izobraževanja. Glede cene smo mnenja, da ne more biti element cene izobraževanja ura, ne pedagoška in ne delovna, temveč da se mora cena izobraževanja formirati na osnovi enote, ki ji pravimo delovni program šole. Ta naj govori o kvantiteti in kvaliteti vzgojnoizobraževalnih storitev ki jih šola nudi na „tržišču“ v svobodni menjavi dela. O tem govorijo tudi 9., 10. in 11. člen dosti konkretno in jasno.

3. Samoupravni sporazum se razlikuje od sedanjega tudi po tem, da kot osnovo za vrednotenje dela ne jemlje več KOD, temveč uvaja v šole analitično rangirno metodo vrednotenja delovnih mest, ki je prilagojena potrebam šolstva. To je popolna novost, ki hkrati omogoča, da delovna mesta v osnovni šoli primerjamo po zahtevnosti in obsegu s tistimi v drugih družbenih službah in v gospodarstvu. Tako uvaja samoupravni sporazum devet funkcionalnih skupin poleg vodstvenih in vodilnih delovnih mest, ki pa jih je vse možno primerjati s podobnimi tako v gospodarstvu kot v družbenih službah.

4. Naslednja posebnost je v tem, da samoupravni sporazum uvaja za učitelje dve vrsti nazivov.

Zavedamo se, da je to zelo smel poskus, še zlasti, če vemo, da grupa strokovnjakov pedagoškega instituta že več kot dve leti pripravlja predlog o napredovanju pedagoških delavcev na temelju strokovnih

nazivov. Žal do danes ni v javnosti ničesar drugega kot glasovi o tem, da se to dela, ter končno še zahteva po tem, da se to navsezadnje vendarle napravi.

Kot vidite, predlagamo dve vrsti nazivov (člen 22 in člen 24). To so poklicni nazivi in strokovni nazivi. Prve smo poskušali opisati v prilogi III. Opis seveda ni opis delovnega mesta, ki ga delavec zaseda, temveč je opis poklica. Čeprav so poklici vezani na leta delovne dobe, jih vendarle ne kaže dodeljevati povsem avtomatično, kar je v 22. členu nakazano. Iz opisa poklica se vidi, da se mora učitelj za poklicni naziv tudi potruditi, če ga hoče doseči. Tisti, ki je bolj prizadeven, bo na ta način lahko hitreje napredoval in obratno seveda tudi.

Pri poklicnih nazivih še ta posebnost. Samo prva dva poklicna naziva bi naj učitelj dobil po avtomatizmu. Predlagamo naslednje:

Ko študent opravi na kadrovske šoli diplomu, nastopi delo kot pripravnik. Po dveh letih ima pravico opraviti strokovni izpit. Ko izpit opravi, dobi prvi poklicni naziv učitelj začetnik. Po petih letih pridobi drugi poklicni naziv, to je učitelj.

Tretji poklicni naziv je učitelj mentor. Ta naziv se ne dodeljuje avtomatično, na osnovi delovne dobe, čeprav je tudi tukaj načeloma določeno, da bi naj učitelj dozorel v mentorja v kakih petih letih (eni prej, drugi pozneje, tretji nikoli). Zadnja stopnja poklicnih nazivov je učitelj svetovalec.

Kakšen smisel ima takšno urejanje poklicnih nazivov? Menimo, da je treba doseči enakopravnost pedagoškega poklica z drugimi poklici prav v tem, da se čimbolj izognemo miselnosti, da se izkušnje pri delu pridobivajo samo s službenimi leti. Iz izkušnje vemo, da si prizadevni in predani učitelji pridobijo izkušnje in večje pedagoško znanje prej kot poteče doba, ki naj bi to vsakomur zagotovila. Vemo pa tudi, da službena leta niso zagotovila za to, da učitelj strokovno raste. Zgodi se, da učitelj obični na izkušnjah prvih let učiteljevanja in tako strokovno otopi, čeprav z rutino lahko prikrije svojo inertnost in lagodnost. Če torej za svojo profesionalno rast ničesar ne napravi, bo običal tam, do koder je došel. Isto je v industriji, zdravstvu, umetnosti. Npr.: nek inženir bo ostal vse življenje za risalno mizo, njegov kolega pa se bo povzpel na ključne strokovne pozicije in bo s svojo prizadevnostjo in ambicioznostjo ter poglobljeno strokovnostjo napredoval. Tako torej v bodoče tudi v šolstvu.

Mislimo namreč, da je treba končno že vendarle omogočiti sposobnim, prizadevnim in družbenopolitično angažiranim učiteljem napredovati na osnovi njihovega dela, prizadevnosti in predanosti samoupravnemu socializmu. Gotovo je, da se bo med učitelji začela diferenciacija, da se bodo mnogi delavoljni in poklicno predani učitelji trudili za boljše, bolj humano in bolj sodobno vzgojo iz svoje notranje potrebe. To bo v končnih posledicah dvignilo učiteljev ugled. Poklic bo postal bolj vabljev za sposobne in nadarjene mlade ljudi, ki bodo v takih svojih učiteljih videli svoje vzore in bodo našli smisel svojega življenja v vzgajanju mladega rodu.

Kdor pa bi pričakoval skorajšnje vzratne učinke sistema, ki ga predlagamo, bi bil nespameten. Ne, dolgo časa bo trajalo, kajti najprej bomo morali storiti vse, da bomo v sebi našli moč ter se otresli preteklosti, starih pogledov in starih razočaranj. Spremljati bomo morali prenovu našega pogleda na lastni poklic z željo, upanjem in voljo, da preskočimo prepad, ki nas loči od uspeha. Kadrovske vprašanje, o katerem slišimo in beremo na vsakem koraku, bo postalo vse manj zastava naše nemoči, kajti, da tako rečemo, z naravno selekcijo bodo rasli na naših šolah učitelji mentorji in učitelji svetovalci, ki bodo nosilci novega šolskega duha. Kar logično se nam tudi zdi, da v bodoče ne bo mogel kandidirati za pomočnika ravnatelja ali ravnatelja nihče, ki si ni že ob delu na šoli pridobil poklicni naziv učitelja svetovalca. Tako bo iz najsposobnejših in najboljših rasel vodilni kader na šolah, ki bo še bolj kot doslej nosilec napredka v pedagoških in družbenih stremeljenjih našega časa.

Če bo družba ob vsem tem zagotovila tudi primerno materialno stimulacijo, mislimo, da smo s predloženim samoupravnim sporazumom v tej smeri storili že dober korak naprej, bodo rezultati prav gotovo bolj blizu željam in resolucijam.

24. člen govori o strokovnih nazivih v rangu svetnika. Strokovni naziv i naj bi bili dosegljivi vsem učiteljem pod določenimi pogoji. Učitelju naj bi pomenili širšo družbenopolitično in strokovno afirmacijo na osnovi njegovega pedagoškega znanja, družbenopolitične razgledanosti in angažiranosti.

Strokovni naziv naj bi pridobil učitelj praktik, ki s poglobljenim pedagoškim znanjem sodeluje v najširšem šolskem prostoru tudi kot strokovnjak s pisano pedagoško besedo, kot sodelavec pri raziskavah pedagoških institucij in planiranju konceptov ter realizaciji vsebine pedagoškega dela. Enako uporaben naj bi bil kot praktik in teoretik ter zato močno ustvarjalen in družbenopolitično angažiran.

Sistem strokovnih nazivov deluje tako:

Učitelj, ki se sam, prostovoljno in iz svoje notranje potrebe odloči za dopolnilno izobraževanje, se nenehno samoizobražuje ter sodeluje v širšem pedagoškem smislu in v širšem pedagoškem prostoru, bi pod določenimi pogoji, ki bi jih predvideval poseben pravilnik, predpisati pa bi ga moral sekretariat za šolstvo, pridobil strokovni naziv šolski svetnik oziroma višji šolski svetnik in končno kot tretjo stopnjo pedagoški svetnik. Te nazive bi lahko pridobil učitelj ne glede na stopnjo izobrazbe. To bi bilo približno tako, kot je v gospodarskih organizacijah in drugod, ko se delavci izobražujejo na delovnem mestu ob delu. Prav gotovo je tudi res, da bi morali svetniki imeti širšo pedagoško izobrazbo, ki bi jo pridobivali z dopolnilnim študijem na kadrovske šolah oziroma na fakulteti.

Ob vsem tem se pojavlja osnovno vprašanje: Katero znanje in kakšne oblike izobraževanja bi bilo treba razviti, da bi zadostili tem zahtevam?

Na vsak način bo treba najprej opisati strokovni profil posameznega „strokovnega naziva“ in temu ustrezno določiti vsebino in oblike šolanja oziroma izobraževanja.

Komisija je mnenja, da je treba prepustiti učitelju samemu izbiri, ali se bo za strokovni naziv potegoval ali ne, kajti za sodelovanje moramo pridobiti najboljše, najaktivnejše, najbolj ustvarjalne učitelje, ki se

bodo prostovoljno iz lastne potrebe in želje vključevali v seminarje in tečaje, in ki bodo hkrati dovolj ambiciozni in resni v svojem hotenju: spremeniti šolskega duha in kvaliteto šolskega poučevanja.

Rezultat takega njihovega prizadevanja naj bi bil ob smotrnem vodstvu in izbiri študijskega gradiva nov tip učitelja z drugačnimi nazivi, vendar zaradi drugačnega pojmovanja učiteljevega dela in ne zaradi večje potrebe po denarju. Tako mislimo, da poklicni in strokovni nazivi niso dohodkovna kategorija. Materialna stimulacija naj bi bila samo posledica kvalitetnejšega dela, ne pa sama sebi namen.

Sekretariat za šolstvo, pedagoški inštitut in Zavod SRS za šolstvo bodo morali izdelati eni pravilnike in zakonite predpise za uvajanje takega sistema pridobivanja nazivov, drugi pa izobraževalne programe, sisteme seminarjev in tečajev, organiziranih oblik dopisnega usposabljanja ob konkretnih raziskovalnih nalogah in celo vrsto drugih doslej zanemarnjenih in še ne odkritih načinov izpopolnjevanja učiteljev.

Povedati moramo še to: Kadar govorimo o učitelju, mislimo na učitelja osnovne šole, ki je danes lahko učitelj, predmetni učitelj ali profesor. Vsem trem profilom naj bodo nazivi enako dostopni.

5. Novo je v samoupravnem sporazumu tudi to, kar predvidevata 26. in 27. člen. Učitelju, ki dela na delovnem mestu, za katerega nima ustrezne izobrazbe, se lahko pod določenimi pogoji prizna, kot da ima ustrezno izobrazbo. O tem smo mnogo razmišljali. Gotovo je, da je to, kar predlagamo, samo ena izmed mnogih rešitev. Ko smo razmišljali o tem problemu, smo prišli do zaključka, da je treba pri vsej pravičnosti upoštevati tudi dejstvo, da ima predmetni učitelj 3. profesor pa 5 let več študija kot učitelj. Zato bosta oba šla toliko pozneje v pokoj. Prav gotovo je tudi res, da je tistih pet let na koncu delovne dobe teže delati kot na začetku učiteljevanja, če zaradi česa drugega ne, iz čisto bioloških razlogov. Naš predlog je torej vođen iz takih razmišljanj.

6. 31. člen priznava nekaterim kategorijam delavcev delovne izkušnje v razponu do 300 točk v času 5 let oziroma prej ali pozneje, glede na njihovo uspešnost. Nekateri mislijo, da so delovne izkušnje isto kot minulo delo. Po našem mnenju je to izhodišče napačno, ker menimo, kot smo napisali v 32. členu, da se mora minulo delo obravnavati ločeno od izkušenj.

Da to utemeljimo:

Minulo delo je pri delitvi OD sorazmerno nov pojem in ga različni samoupravni sporazumi tretirajo zelo različno. Nekateri ga enačijo kar z delovnimi izkušnjami, kar je močno poenostavljena rešitev, ki ničesar ne reši, ker minulega dela ne obravnava kot samostojne kategorije osebnega dohodka.

Za kaj torej gre pri minulemu delu?

Za preteklo obdobje moramo ugotoviti, da v slovenskem gospodarstvu nismo zbrali dovolj amortizacijskih sredstev za enostavno reprodukcijo. Zato je bila stopnja novih in zato tudi stopnja neto investicij previsoko izkazana. Zaradi tega se morajo temeljne organizacije združenega dela, pa tudi združenja višjega reda dogovoriti o neki minimalni akumulaciji za potrebe lastne razširjene reprodukcije. Da bi to dosegli, bi se naj ves dohodek temeljne organizacije združenega dela delil na dve osnovni komponenti:

- a) sklad osebnih dohodkov,
- b) sklad minimalne akumulacije.

Sklad osebnih dohodkov pa se lahko v skladu z akti samoupravnih organov deli na:

- a₁ osebne dohodke,
- b₁ sklad dogovorjene akumulacije nad dogovorjeno minimalno akumulacijo, torej akumulacijo, ki je

višja od obvezne, minimalne akumulacije.

Tako bi se sredstva za razširjeno reprodukcijo TOZD formirala iz dveh virov:

1. Minimalna dogovorjena akumulacija (b)
2. Akumulacija nad dogovorjeno minimalno akumulacijo (b₁).

Obe vrsti akumulacije predstavljata minulo delo, pri katerem imajo delavci pravico participirati pod pogojem, da je podjetje uspešno gospodarilo.

Poslovna sredstva TOZD, ki predstavljajo opredmeteno delo, močno vplivajo na produktivnost živega dela.

Nepotrošeno minulo delo vseh preteklih generacij se kaže v sedanjem obsegu akumuliranega družbenega bogastva. Večanje akumuliranega bogastva družbe je bilo sorazmerno naraščanju družbene produktivnosti dela. V skladu s tem se je torej družbeno potreben čas za enoto proizvoda krajšal. Sedanje živo delo je zaradi tega bolj produktivno. Če predpostavljamo — in ta predpostavka se zdi zelo realna — da je družbena produktivnost dela naraščala po nekem eksponentnem trendu, tedaj je bil, gledano skozi daljši časovni horizont, absolutni prirast družbene produktivnosti iz generacije v generacijo prebivalstva večji. Obseg tega absolutnega prirastka je bil torej za različne generacije različen: sedanje generacije je večji od predhodne in manjši od bodoče. Tako živo delo danes nagradujemo glede na današnjo produktivnost. Le-ta pa vključuje prispevke vseh prejšnjih generacij. Odtod izhaja, da sedanja nagrada za sedanje živo delo nujno tudi že vključuje minulo delo prejšnjih generacij. Nekoliko drugače povedano, osebni dohodek danes je sestavljen iz dveh komponent. Prvi del osebnega dohodka je tisti, ki predstavlja reprodukcijo živega dela (sem štejejo tudi pridobljene izkušnje na delovnem mestu), drugi del pa je rezultat minulega dela, tj. rezultat prejšnjih vlaganj. Slednje seveda le pri pogoju, da so bila minula vlaganja uspešna, tj. taka, da so povečala družbeno produktivnost dela.

Naraščanje družbene produktivnosti dela je seveda rezultat odpovedovanja sedanjim porabi na račun bodoče večje porabe vseh celic nekega narodnega gospodarstva. Zato porasta družbene produktivnosti dela ni mogoče pripisati samo eni ali večjemu številu podmožic množice gospodarskih subjektov v preteklosti. To je evidentno in ne kaže tega dejstva dodatno argumentirati. Toda to sočasno pomeni, da naj bo sedanja generacija delovnih ljudi pri uspehih te vrste minulega dela enakomerno udeležena. To velja torej za gospodarstvo in negospodarstvo.

Drugo vprašanje, ki se postavlja pa je, koliko je prispeval posameznik k naraščanju družbene produktivnosti dela, tj. k akumuliranemu družbenemu bogastvu. Predpostavljamo, da je posameznik prispeval k skupnemu akumuliranemu bogastvu, s katerim razpolaga družba:

1. prenosorazmerno njegovi kvalifikaciji,
2. prenosorazmerno odgovornosti in težavnosti delovnega mesta,
3. prenosorazmerno delovnim izkušnjam, ki jih ima posameznik.

V vseh treh primerih seveda predpostavljamo linearno povezavo med prispevkom posameznika in navedenimi tremi karakteristikami oziroma znaki, ki jih ima posameznik.

Glede na kvalifikacijo ločimo v bistvu dve kategoriji: poznamo formalno šolsko kvalifikacijo in kvalifikacijo, pridobljeno na delovnem mestu. Medtem ko prva upošteva samo kvalifikacijo, pridobljeno s šolanjem, upošteva druga tudi odgovornost in težavnost dela, ne glede na formalno šolsko kvalifikacijo. Karakteristične skupine poklicev so torej dejansko zelo blizu drugi opredelitvi kvalifikacij, pridobljenih na delovnem mestu, ker le-te v določenem obsegu prav tako upoštevajo formalno šolsko izobrazbo. Delovne izkušnje pa moramo v veliki meri linearno povezati z delovnim stažem posameznika.

Empirične raziskave osebnih dohodkov v slovenskem gospodarstvu nam kažejo, da zaposleni v gospodarstvu in negospodarstvu glede na kvalifikacijo, pridobljeno na delovnem mestu, kakor tudi glede na dolžino delovnega staža prejemajo različne osebne dohodke.

Po podatkih ankete o osebnih dohodkih, ki je zajela v letu 1969 15.084 zaposlenih v gospodarstvu in v letu 1971 15.194 zaposlenih, izhaja, da je eno leto delovnega staža v gospodarstvu prispevalo k mesečnemu osebnemu dohodku 6,58 din v letu 1969 in 10,90 din v letu 1971.

V negospodarskih dejavnostih pa je eno leto delovnega staža prispevalo k povprečnemu mesečnemu osebnemu dohodku v letu 1969 9,84 din in v letu 1971 15,38 din. Prispevek delovnega staža je bil torej v negospodarstvu višji kot v gospodarstvu.

Ker je vpliv na delovnem mestu priznane kvalifikacije izločen, moremo prikazane rezultate interpretirati tako, da jih pripišemo prispevku uspeha minulega dela. To nam potrjuje prejšnjo misel, da sedanje živo delo dobiva vsaj delno nagrado iz naslova minulega dela, ki je prispevalo k dvigu družbene produktivnosti dela. Vprašanje, ki se ob tem postavlja, je, ali je obseg participacije na uspešnosti minulega dela v tej obliki po svoji absolutni višini primeren ali ne. Toda na to vprašanje ni mogoče odgovoriti, ker delovni staž predstavlja le enega izmed faktorjev, ki vplivajo na višino mesečnega osebnega dohodka. Ta višina (in s tem tudi vključevanje prispevka za delovni staž) je namreč odsev dosežene družbene produktivnosti dela.

S tem da je posameznik dosegel določeno usposobljenost na delovnem mestu, je nedvomno nekaj „žrtvoval“ v preteklosti, da bi to „žrtev“ pozneje nadoknadil v obliki višjega osebnega dohodka. Tudi v tej povezavi se torej minulo delo posameznika kaže v obliki osebnega dohodka sedanjega dela.

Računajo, da bi bil lahko delež minulega dela v osebnem dohodku enak 12 %. To predvideva tudi sindikalna lista.

7. K tabeli v členu 21 je treba povedati, da smo v zadnji koloni navedli srednjo indeksno vrednost, ki določa razmerja med posameznimi funkcionalnimi skupinami. Ko boste razvrščali poklice, lahko od srednje vrednosti odstopate od 5 do 10 %. Tako ima šola možnost, da v svojem pravilniku o delitvi osebnega dohodka podrobneje določi razmerja in jih tudi prilagodi svojim kadrovskim in drugim pogojem.

Da bo to lahko storila, bo morala izdelati podroben opis delovnih mest, kar se opravi s sistemizacijo delovnih mest. Zavedali smo se, da je to težko delo, zato smo izdelali „Pripomoček za izdelavo sistemizacije oziroma akta o sistemizaciji“. To sicer ni bila naša naloga, vendar smo to storili, ker vemo, da boste tako lažje opravili nalogo, ki bi jo sicer morali opraviti ne glede na to, ali spreminjamo samoupravni sporazum ali ne. Upamo, da smo vam s to našo „vsiljivostjo“ ustregli.

8. V 33. členu smo skušali rešiti problem nagrajevanja dela delavcev, ki imajo večji obseg dela, zaradi večjega obsega nalog ali velikosti šole. Gotovo je res, in na to so nas opozarjale zlasti velike šole, da je obseg dela delavcev, ki so navedeni v 33. členu, bistveno drugačen, če ima šola 40 in več oddelkov, kot pa če je to normalna šola s 16 oddelki.

9. Na vztrajno zahtevo hospitacijskih in eksperimentalnih šol smo predvideli dodatke v višini od 20 do 25 % na osebne dohodke učiteljem, ki v takih šolah delajo. Mislimo, da bosta morala tako zavod SRS za šolstvo kot sekretariat za prosveto in kulturo bolj načrtno kot doslej, pa tudi bolj določno (z odločbami) odločati o hospitacijskih oddelkih in eksperimentalnih šolah. Hospitacijski oddelki pedagoških akademij se financirajo iz sredstev pedagoških akademij in jih zaradi tega v samoupravnem sporazumu ne moremo upoštevati (34. člen).

10. Kritična kadrovska situacija v šolstvu nas ni silila samo k razmišljanju, kako zagotoviti večji priliv sposobnih, mladih ljudi v učiteljske vrste, temveč tudi k temu, da poskušamo najti stimulacijo za tiste, ki vztrajajo v odročnih krajih in delajo v težkih razmerah. Mislimo, da dodatek v višini do 100 % na osebne dohodke učitelju, ki je desetletja odtrgan od mestnih središč, ni prevelik (36. člen).

11. V novi samoupravni sporazum smo v celoti vnesli vsa določila sindikalne liste. Tu ne predlagamo ničesar novega, ker bo ta vprašanja tudi v bodoče razreševala sindikalna lista. Da bi bil postopek enostavnejši, smo sindikalno listo preprosto prepisali v samoupravni sporazum. Ko bo sprejeta nova, vas bomo prosili samo za soglasje k novi.

12. Zaradi tega, ker je uporaba analitične metode vrednotenja delovnih mest v šolstvu popolna novost, je treba tudi o tem reči nekaj besed.

Ko boste pregledali funkcionalne skupine v tabelah 19. člena, boste ugotovili, da v njih niso zajeti vsi poklici in na osnovi tega ne vsa delovna mesta, ki jih imate v svoji sistemizaciji. Menimo, da boste lahko na

osnovi kolone „opis vrste poklica“ najprej določili, v katero funkcionalno skupino boste poklic oziroma delovno mesto razvrstili. Nato boste delovno mesto opisali, potem pa ugotovili srednjo indeksno vrednost za poklic oziroma delovno mesto.

Iz 19. člena boste razbrali, da se delovna mesta vrednotijo po treh kriterijih in to:

- I. Znanje
- II. Funkcija
- III. Delovni pogoji.

Znanje nam pomeni izobrazbo in ga v analitični oceni najdemo pod I.

Funkcijo nam pomenijo kolone od 4 do 15 in so v analitični oceni razvrščene v II. poglavju po stopnjah in zahtevnosti.

Delovne pogoje označuje III. poglavje v koloni 16 in 17.

Sledeč napotilom zbora delegatov podpisnic in sugestijam šol smo uredili vrednote delovnih mest za pedagoške poklice tako, da se znanje jemlje kot korekturni faktor, ki dokončno določa višino osebnega dohodka glede na učiteljevo izobrazbo. Vse ostalo, kar določamo z analitično oceno delovnih mest (AODM), je enako za vse tri vrste učiteljskih profilov.

Kriterij „znanje“ prizna delavcem s srednjo izobrazbo 1100 točk, delavcem z višjo izobrazbo 1500 točk, delavcem z visoko izobrazbo 1900 točk.

Po kriteriju „funkcija poklica“ zbere učitelj 2799 točk. Tako ima učitelj po analitični oceni delovnih mest sledeče število točk:

$$1100 + 2790 = 3890 \text{ točk}$$

Predmetni učitelj zbere po AODM:

$$1500 + 2790 = 4290 \text{ točk.}$$

Profesor dobi na osnovi AODM:

$$1900 + 2790 = 4690 \text{ točk.}$$

Menimo, da smo uresničili željo in težnjo učiteljev po uresničenju načela „za enako delo enako plačilo“, hkrati pa smo upoštevali izobrazbo do te mere, da ta ni nepomemben element v strukturi osebnega dohodka pedagoških delavcev.

Priloga II. nam kaže, kako je treba uporabiti prilogo I. Vidi se, da je treba določiti osnovne vrednosti in jih primerjati glede na pomembnost dela, ki ga kdo opravlja na delovnem mestu, pri čemer je treba primerjati število točk navzgor in navzdol v razponu, ki ga omogoča AODM. Hkrati je treba razmišljati tudi o tem, da bodo upoštevana osnovna razmerja, ki so izražena s srednjo indeksno vrednostjo v tabelah 19. člena. Tako je torej priloga II. vzorec za uporabo AODM in ne določitev OD za posamezna delovna mesta.

13. Priloga IV. kaže, kako deluje 32. člen (minuto delo). Vidi se, kako bo naraščal osebni dohodek učitelja, ki bi ostal vso delovno dobo učitelj oziroma učitelja mentorja in učitelja svetovalca od dne, ko je dosegel ta ali oni naziv. Vidimo, da se minuto delo v obliki odstotkov prišteva na vsakih pet let delovne dobe do 30. leta, ko dobi delavec 12 odstotkov na osnovo iz naslova minulega dela. Mislimo, da je več kot nazorno pokazano, da se bo dosti dobro obrestovalo, če se bo učitelj potrudil za višji poklicni naziv, ki ga bo dobil na osnovi kvalitetnejšega dela in ne prestajanja na delovnem mestu.

14. Priloga V je prepisana iz „Metode preverjanja skladnosti osnovnega vrednotenja delovnih mest v samoupravnih sporazumih“, ki smo jo dobili od komisije za presojo oziroma je bila objavljena v prilogi DE – Sindikati. Z metodo je mogoče primerjati skladnost sporazumov med seboj. Vidi se, da v svojih zahtevah nikakor ne pretiravamo, še zlasti, če upoštevamo, da so naše srednje indeksne vrednosti resnično pod maksimalnimi, ki jih predvideva tabela V ne glede na to, da ta dovoljuje nihanja za 5 do 10 % v plus ali minus. Tabela V dajemo torej bolj kot orientacijo, da boste lahko razmišljali in primerjali.

Mislimo, da smo razložili bistvene spremembe, ki jih prinaša novi samoupravni sporazum. Prosim vas, da nam sporočite svoja mnenja in predloge z željo, da boste pomagali graditi novo in po naši sodbi boljše nagajevanje in vrednotenje našega dela.

Člani skupne komisije smo se dogovorili, da bomo priskočili na pomoč povsod, kjer bi želeli naših pojasnil. Razdelili smo si področja in prosimo, da se obračate na nas, če želite našo pomoč pri razpravah.

II.

POTEK SPREJEMANJA SPORAZUMA

Skladno z zakonom in našim pravilnikom, ki ste ga sprejeli januarja 1974, bomo organizirali sprejemanje samoupravnega sporazuma, kot sledi:

1. Danes pošiljamo samoupravni sporazum vsem podpisnicam, komisiji za presojo in republiškem odboru sindikata. Vsaka šola dobi 5 predlogov samoupravnega sporazuma.

2. Prosimo, da organizirate razpravo tako, da boste na šolah končali z razpravami nekako do 20. novembra 1974. Sočasno želimo, da nam takoj po razpravi pošljete svoje pripombe. Rok smo malo

skrajšali, ker je nujno, da opravimo sprejemanje samoupravnega sporazuma čimprej. Pričakujemo, da bomo dobili vaše pripombe do 20. novembra 1974.

3. Do 1. decembra 1994 bomo sporazum uskladili z vašimi in drugimi pripombami. Nato bomo dali samoupravni sporazum tiskati v nakladi 16.000 izvodov, tako da bo vsak delavec v šoli dobil svoj izvod.

4. Hkrati s tiskanimi izvodi samoupravnega sporazuma vam bomo poslali obrazce za soglasja k sporazumu, za katera prosimo, da jih vrnite do 15. decembra 1974.

Opozarjamo, da morate samoupravni sporazum obravnavati in sprejeti na delovni skupnosti, nato pa samoupravni sporazum podpišete in nam pošljete svoje soglasje.

Glede kratkega roka še tole pojasnilo: Mudi se, ker je treba financirjem vendarle pravočasno izročiti v roke besedilo samoupravnega sporazuma, da bodo lahko izdelali svoje finančne načrte in zahteve.

Mislimo tudi, da bi k podpisovanju samoupravnega sporazuma povabili tudi vse TIS v SRS, ker bi tako gotovo dosegli boljšo koordinacijo in v končnih posledicah tudi izvajanje samoupravnega sporazuma v letu 1975.

Prva faza nastajanja samoupravnega sporazuma je torej mimo. Upamo, da se ne bo zataknilo pri kaki nepomembni stvari in v tem upanju vas lepo pozdravljamo.

OSNUTEK

Delavci v združenem delu v osnovnih šolah

sklepajo

na podlagi zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev (Ur. l. SRS, št. 26-234/73)

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev v združenem delu v osnovnih šolah.

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Delovni ljudje na delu v osnovnih šolah, udeleženci tega sporazuma (v nadaljnjem besedilu: udeleženci) s tem sporazumom določajo in usklajujejo osnove in merila za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke v skladu z načeli o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

2. člen

Ta samoupravni sporazum je dogovor med udeleženci, ki se s podpisom tega sporazuma zavezujejo, da se bodo dosledno ravnali po splošnih in posebnih določilih, sprejetih s tem sporazumom.

3. člen

Udeleženci sporazuma bodo pri delitvi dohodka upoštevali, da delijo rezultate svojega in družbenega dela.

Udeleženci bodo v okviru možnosti zagotavljali stalno izboljševanje delovnih pogojev in napredek v delu.

II. OSNOVE IN MERILA ZA UGOTAVLJANJE DOHODKA

4. člen

Udeleženci si pridobivajo dohodek s svobodno menjavo dela z delom delovnih ljudi, katerih po-

trebe zadovoljujejo. Svobodna menjava dela se vrši na osnovi samoupravnega sporazumevanja med delavci šol, ki so združeni v OZD ali TOZD prek temeljnih izobraževalnih skupnosti na nivoju občine ali več občin ter v okviru družbenih dogovorov, ki so sklenjeni na ravni republike, kot to predvideva 28. člen zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke (Ur. l. SRS, št. 26-234/73).

5. člen

Dohodek udeležencev po tem sporazumu so sredstva, ki jih delavci v šoli ustvarijo z delom, ko izpolnjujejo delovni program šole in druge naloge.

Za dohodek šole se štejejo tudi sredstva, katera delavci šole ustvarijo, če šola ali njeni deli poslujejo na enak ali podoben način kot delovne organizacije na področju proizvodnih dejavnosti, kot so npr.: kuhinje, delavnice, internati, šolske proizvodne zadruge ipd., upoštevajoč specifičnost šolskega proizvodnega dela in storitev, ki jih nudijo.

6. člen

Sredstva za finančno ovrednotenje delovnega programa se izračunajo tako, da se upoštevajo tile kalkulativni elementi cene izobraževanja.

— sredstva za materialno poslovanje šole v višini, ki zagotavlja izvajanje obsega in kakovosti delovnega programa

— sredstva za modernizacijo in razširitev materialne osnove izobraževanja

— amortizacija osnovnih sredstev najmanj v višini predpisanih stopenj

— sredstva za rezervo

— sredstva za zakonske obveznosti

— sredstva, ki izhajajo iz samoupravnih sporazumov

— sredstva za osebni dohodek in

— sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb delavcev.

7. člen

Dohodek ustvarjen z delom se šteje za družbeno upravičen, če šola izpolni dogovorjeni program dela.

Kadar delavci v šoli ne izpolnijo delovnega programa ali če delovni program upravičeno presežejo, je to razlog za spremembo višine dogovorjenega dohodka.

Steje se, da je bil dogovorjeni program dela izpolnjen v predvidenem času, obsegu in kakovosti, če pristojna izobraževalna skupnost ali šola ne ugotovi drugače.

8. člen

Dohodek šolskih kuhinj, šolskih proizvodnih združenj, šolskih delavnic, šolskih internatov in drugih obšolskih dejavnosti se obravnava ločeno od sredstev za redno dejavnost šole. Za te dejavnosti se vodi v knjigovodstvu posebna evidenca dohodkov in izdatkov.

III. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV DOHODKA

9. člen

Ko razporejajo dohodek podpisniki upoštevajo dogovorjene osnove za svobodno menjavo dela in gibanje družbene produktivnosti dela.

10. člen

Delitveno razmerje mora zagotoviti enakopraven družbenoekonomski položaj delavcev združenih v organizacijah združenega dela šol in drugih delavcev v združenem delu, hkrati pa mora zagotoviti izvajanje delovnih programov podpisnic tako po količini kot po kvaliteti.

11. člen

Podpisnice zaradi racionalnega trošenja sredstev izdelajo finančni načrt, s katerim zagotavljajo normalno obnavljanje sredstev združenega dela (amortizacija zgradb in opreme), sredstva za materialne izdatke in sredstva za rezerve, sredstva za dvig delovne storilnosti ter sredstva za svojo osebno in skupno porabo. S takim razporejanjem dohodka delavci zagotavljajo:

- izvajanje delovnega programa po obsegu
- dogovorjeno kvaliteto vzgojnoizobraževalnega dela
- razširjanje in bogatitev materialne osnove vzgoje in izobraževanja
- ekonomske in druge pogoje, ki spodbujajo interese delavcev za dobro gospodarjenje, za racionalno organizacijo in izvajanje učnovzgojnega programa
- materialne pogoje, ki bodo omogočili uresničevanje socialne varnosti in stabilnosti delavcev.

12. člen

Osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke se v tem sporazumu določajo in usklajajo tako, da se z njimi zagotovi:

- dosledno uveljavljanje načela delitve osebnih dohodkov po delu
- da je delitev osebnih dohodkov urejena tako, da spodbuja neposredni interes delavcev za uspešno delo
- da so sredstva za osebne dohodke pri delitvi dohodka v takem razmerju, ki ustreza želeni kvaliteti in obsegu delovnih nalog, določenih z delovnim programom šole
- da se sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb delijo v skladu z načelom o sorazmernem deležu glede na vloženo osebno delo in glede na uspeh skupnega in združenega dela.

13. člen

Da bi se uresničila načela in določila iz 9., 10., 11. in 12. člena tega sporazuma, se udeleženci dogovorijo, da bodo enotno določali sredstva:

- za oblikovanje sredstev za osebne dohodke v skladu z uspešnostjo dela
- za oblikovanje sredstev za skupne potrebe delavcev
- za določanje osebnih prejemkov, ki bremenijo sredstva za materialne izdatke.

IV. DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNO IN SKUPNO PORABO

14. člen

Ko določijo vsakoletni znesek dogovorjenih sredstev za osebno in skupno porabo, podpisniki upoštevajo splošna razmerja v delitvi družbenega proizvoda, ki so predvidena v družbenem planu SR Slovenije in določena v vsakoletni resoluciji o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije.

V. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

15. člen

Sredstva za osebne dohodke se razdelijo s finančnim načrtom:

- na sredstva za osebne dohodke in nadomestila osebnih dohodkov
- na sredstva za nagrajevanje posebno uspešnih delavcev.

16. člen

Osnova za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev:

1. vrednost delovnega mesta, ki je določena na osnovi analitične ocene delovnih mest,
2. obseg dela,
3. delovne izkušnje za delovna mesta, ki niso razvejana v poklicne podskupine,
4. osebne lastnosti in sposobnosti delavca, ki so v neposredni zvezi z delom,
5. delovna uspešnost delavca,
6. minulo delo.

17. člen

Udeleženci se sporazumejo, da bodo iz sredstev za osebne dohodke s finančnim načrtom izločili najmanj 2 % sredstev za nagrajevanje nadpovprečnih delovnih uspehov.

Sredstva iz prejšnjega odstavka razdelijo podpisniki sporazuma samo tistim delavcem, za katere na podlagi kriterijev, ki so določeni v njihovem splošnem aktu, ugotovijo, da njihovi delovni uspehi pomembno odstopajo od izpolnjevanja delovnih nalog glede na obseg in kakovost opravljenega dela.

18. člen

Najnižji osebni dohodek

Najnižji osebni dohodek delavca, ki dela poln delovni čas in dosega normalen delovni uspeh, mora znašati najmanj 60 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu, ki ga ugotovi in objavi Zavod SRS za statistiko.

Vsak udeleženec tega sporazuma je v svojem let-

nem planu dolžan določiti najnižji osebni dohodek svojih delavcev, upoštevajoč pri tem predvideni gospodarski uspeh, kar pa ne more biti manj kot je določeno v prvem odstavku tega člena.

Podpisniki se dogovorijo, da se izvrši valorizacija osebnih dohodkov vsake tri mesece na osnovi odstotka poprečnega povečanja cen življenjskih stroškov, ki ga izkaže Zavod za statistiko SRS. Povečanje se uveljavi, ko komisija za presojo o skladnosti samoupravnih sporazumov objavi odstotek povečanja.

19. člen

Osnove za vrednotenje dela so zahteve in pogoji delovnih mest, ki so vrednotene tako:

	Število točk	
	naj-manj	naj-več
I. ZNANJE		
1. teoretično znanje (izobrazba)	300	1.900
II. FUNKCIJA		
1. delovne izkušnje	0	300
2. sposobnost za opravljanje dela	50	600
3. spretnost	50	250
4. odgovornost za pravilno opravljanje dela	100	1.000
5. odgovornost za posebno družbenopolitično odgovornost	100	600
6. odgovornost za delo drugih (vođenje)	50	800
7. odgovornost za sredstva in zaupane vrednosti	50	450
8. odgovornost za varnost delavcev in splošno varnost ostalih	50	150
9. odgovornost za varnost otrok	50	150
10. umske obremenitve	100	1.000
11. napor pri delu z ljudmi	100	900
12. telesne obremenitve	50	300
III. DELOVNI POGOJI		
1. delovne okoliščine (ekološki pogoji, nevarnost nesreč)	100	300
2. večji obseg dela	po čl. 33	

Razdeljene osnove in merila za vrednotenje posameznih zahtev in pogojev delovnih mest so podane v analitični oceni delovnih mest, ki je sestavni del tega člena. (Priloga I.)

20. člen

Zahteve delovnega mesta in ovrednotenje teh zahtev se ugotovijo z uporabo metode analitične ocene delovnega mesta in iz te metode izdelanega opisa delovnega mesta.

Vrednotenje zahtev in pogojev delovnih mest temelji na kombinirani rangirno analitični metodi s točkovanjem.

21. člen

Za usklajeno razporejanje delavcev na enaka in podobna dela se uvedejo značilne skupine delovnih mest, ki so (glej tabelo!):

22. člen

Pedagoški poklici so razvrščeni v naslednje pedagoške poklicne nazive:

1. učitelj začetnik,
2. učitelj,
3. učitelj mentor,
4. učitelj svetovalec.

Poklicni naziv pridobi delavec na delovnem mestu, ob stalnem strokovnem izpopolnjevanju in nabiranju izkušenj.

Ko prvič nastopi delo, diplomant nastopi kot učitelj pripravnik. Opraviti mora strokovni izpit skladno z zakonom o osnovni šoli, sicer ne more pridobiti naziva učitelj začetnik in ne višjega osebnega dohodka na osnovi znanja in izkušenj, ki jih pridobi pri delu. Ko opravi strokovni izpit, se mu štejejo izkušnje, kot da je izpit opravil po dveh letih.

Od nastopa dela do opravljenega strokovnega izpita se delavec šteje za — učitelja pripravnika.

Od opravljenega strokovnega izpita do 5 let delovne dobe za — učitelja začetnika.

Nad 5 let do 10 let delovne dobe za — učitelja. Načeloma nad 10 let do 15 let delovne dobe za — učitelja mentorja.

Načeloma nad 15 let delovne dobe za — učitelja svetovalca.

Nazivi se ustrezno uporabljajo tudi pri ostalih pedagoških delavcih, upoštevajoč namesto poklica učitelj, poklic po pridobljeni stopnji izobrazbe.

V primeru, da pedagoški delavec med opravljanjem poklica pridobi večjo izkušnost, kot bi to izhajalo iz njegove delovne dobe, lahko odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu, ravnatelj ali pedagoška služba predlaga, da se učitelju dodeli višji poklicni naziv.

V primeru, da pedagoški delavec na delovnem mestu stagnira, lahko odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu, ravnatelj ali pedagoška služba predlaga, da delavec ne napreduje v višji naziv.

O tem dokončno odloči zbor delovne skupnosti.

23. člen

Delavcu, ki je po končani visoki šoli ali fakulteti dosegel javno priznano specializacijo, se lahko število točk za delovno mesto poveča, če je specializacija potrebna in koristna za opravljanje dela na delovnem mestu, čeprav taka specializacija ni pogoj za zasedbo delovnega mesta po sistemizaciji in to:

- za specializacijo z ožjega delovnega področja 250 točk
- za magistraturo 400 točk
- za doktorat znanosti 600 točk

O priznanju naštetih specializacij in nazivov določajo samoupravni akti podpisnikov.

24. člen

Pedagoški delavec, ki se pogloblja v širšo šolsko problematiko ter je široko družbenopolitično in

strokovno razgledan, se strokovno izpopolnjuje in se vključuje v kreiranje šolske politike, lahko pridobi strokovni naziv šolskega svetnika, višjega šolskega svetnika ali pedagoškega svetnika.

O pogojih in kriterijih za pridobitev enega od nazivov iz prvega odstavka tega člena, določa poseben pravilnik.

Za posamezne strokovne nazive se k osnovi, izračunani na osnovi analitične ocene delovnega mesta, doda:

– šolski svetnik	400 točk
– višji šolski svetnik	600 točk
– pedagoški svetnik	800 točk

25. člen

Kriteriji in osnove za delovno usposobljenost delavca, ki se zahtevajo za delovno mesto so:

1. šolska izobrazba,
2. specializacija za potrebe delovnega mesta,
3. izkušnje, pridobljene s prakso za enako ali podobno delo,
4. priznana strokovna usposobljenost,
5. javno priznani rezultati dela.

26. člen

Če ima delavec na delovnem mestu višjo strokovno izobrazbo, kot se zahteva na delovnem mestu, na katerem dela, se tak delavec razporedi po delovnem mestu in v značilno skupino po strokovni izobrazbi, ki jo zahteva sistemizirano delovno mesto.

27. člen

Delavcu, ki ima nižjo strokovno izobrazbo ali strokovno usposobljenost, kot se zahteva na delovnem mestu, na katerem dela oziroma dela na delovnem mestu, kjer se zahtevata dve stopnji izobrazbe, delo pa uspešno opravlja, se odbija določen odstotek od razlike med številom točk med zahtevano in njegovo dejansko izobrazbo. (V analitični oceni je izobrazba določena s kriterijem: znanje.)

Odbitki so naslednji:

- 70 % razlike, če je delavec mlajši od 35 let
- 50 % razlike, če je delavec star od 35 do 45 let

- 30 % razlike, če je delavec starejši od 45 let.

Ko delavec izpolni 30 let delovne dobe, se šteje, kot da ima zahtevano strokovno izobrazbo. Kriterij znanje se tako lahko popravi le za eno stopnjo izobrazbe.

O odbitkih podrobneje določa pravilnik o delitvi osebnih dohodkov delovne organizacije.

28. člen

Stopnja izobrazbe za posamezna delovna mesta določa zakon o osnovni šoli, podrobneje pa akt o sistemizaciji delovnih mest zavoda, doma, šola in drugih.

29. člen

Delavec, ki prvič nastopi delo na delovnem mestu, nastopi kot pripravnik.

Ko pedagoški delavec opravi strokovni izpit, pridobi poklicni naziv učitelj začetnik in s tem pravi-

vico do osebnih dohodkov, kot jih predvideva ta sporazum.

Delavcem značilnih skupin, za katere ni predpisan strokovni izpit, se pripravniški staž ukine po dveh letih dela.

30. člen

Pripravniku pripada akontacija osebnega dohodka in to:

	točk
– pedagog priprav. s srednjo izobr.	3000
– pedagog priprav. z višjo izobr.	3400
– pedagog priprav. z visoko izobr.	3800
– ostalim pripravnikom 84 % od osnove izračunane po analitični oceni delovnih mest.	

31. člen

Značilnim skupinam I/1, II/2, III/3, IV/4, V/5, VI/6, VII/7, VI/8, VIII/13 in IX/18 niso razvejane v poklicne podskupine, se prizna glede na pridobljeno izkušnost pri delu točke za izkušnost na delovnem mestu, kot sledi:

	točk
– po enem letu delovne dobe	100
– po dveh letih delovne dobe	150
– po treh letih delovne dobe	200
– po štirih letih delovne dobe	250
– po petih letih delovne dobe	300

Ako delavec na delovnem mestu ne pridobi potrebnih izkušenj in delo zaradi tega slabše opravlja oziroma pri delu stagnira, lahko delovna skupnost na predlog ravnatelja ali odbora za medsebojna razmerja delavcev zadrži priznanje izkušnosti do časa, ko delavec pridobi potrebne izkušnje in nasprotno: če odbor za medsebojna razmerja ugotovi, da je delavec dosegel višjo stopnjo izkušnosti, kot bi to bilo pričakovati glede na čas opravljanja dela na delovnem mestu, lahko ustrezní organ predlaga, da se delavcu prizna višja stopnja izkušnosti, kot bi to bilo pričakovati na osnovi časa, v katerem je opravljal delo.

Predlog za priznanje oziroma zadržanje priznanja delovnih izkušenj izdela ravnatelj šole, obravnava pa odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu ter ga ali sprejme ali zavrne, nato pa o predlogu odloči delovna skupnost.

32. člen

Delavci vseh značilnih skupin imajo pravico do povečanja osebnega dohodka zaradi minulega dela do višine 12 %.

Podpisniki se dogovorijo, da bodo minulo delo obračunavali glede na delovno dobo in na doseženi osebni dohodek delavca, kot sledi:

– delavcem od 0 do 5 let del. dobe	0 %
– delavcem nad 5 do 10 let del. dobe	2 %
– delavcem nad 10 do 15 let del. dobe	4 %
– delavcem nad 15 do 20 let del. dobe	6 %
– delavcem nad 20 do 25 let del. dobe	8 %
– delavcem nad 25 do 30 let del. dobe	10 %
– delavcem nad 30 let delovne dobe	12 %

Minulo delo se izplačuje v omenjenih odstotkih na doseženo število točk na osnovi analitične ocene delovnih mest, stopnje izkušnosti oziroma na zadnji poklicni naziv, ki ga je delavec dosegel.

33. člen

Delavce, ki imajo zaradi večjega obsega zavoda, na katerem delajo, to je zaradi večjega števila oddelkov, šolske kuhinje, šolske proizvodne zadruge, internata in drugega, večji obseg dela, je treba priznati večji obseg dela z določenim številom točk in to:

1. tajnik	0 do 250 točk
2. računovodja	0 do 300 točk
3. razrednik	60 do 100 točk
4. vodja podružnične šole	
do dveh odd.	120 točk
za vsak nadaljnji odd. po	20 točk
5. pomočnik ravnatelja po 20 točk na odd. za odd. nad 22 oddelkov,	
6. ravnatelj po 20 točk za odd., za odd. nad 16-40 oddelkov; po 10 točk na oddelke, za oddelke nad 40 oddelkov.	

Dodatke za tajnika in računovodjo določijo šola sporazumno s pristojno temeljno izobraževalno skupnostjo glede na velikost šole.

Vodje podružničnih šol, pomočniki ravnateljev in ravnatelji imajo naslednjo učno obveznost:

— Vodja podružnične šole poučuje v svojem razredu in nima oprostitev od pouka. Če ima 6 oddelkov se mu učna obveznost zniža za 4 učne ure.

— Pomočnik ravnatelja poučuje pri 22 oddelkih 10 učnih ur, za vsak nadaljnji oddelkec se mu zniža učna obveznost za 1 učno uro, pri 31 oddelkih pomočnik ravnatelja nima učne obveznosti.

— Ravnatelj osnovne šole, ki ima 6 oddelkov, se zniža učna obveznost za 8 učnih ur, za vsak nadaljnji oddelkec se učna obveznost zniža za 2 učni uri, pri 12 oddelkih ravnatelj nima učne obveznosti.

7. Za druge dejavnosti, ki povečujejo obseg dela posameznim delavcem, kot so podružnične šole, male šole, VVZ, POS, večerne šole, šolske kuhinje ipd., določa višino dodatka za povečani obseg dela pravilnik o delitvi osebnega dohodka šole.

Pri vseh dodatkih za obseg dela je treba upoštevati zlasti večje znanje in sposobnosti, večjo odgovornost, polivalentnost, posebne delovne razmere in druge pogoje, ki morajo biti zapopadeni v vrednotenju obsega dela.

34. člen

Osební dohodek izračunan po analitični oceni delovnih mest se poveča:

— učiteljem, ki poučujejo v oddelkih za usposabljanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, šol z italijanskim učnim jezikom, do 15 %, učiteljem z dvojezičnim poukom do 20 %, če je pouk v teh oddelkih kombiniran, znaša lahko skupno povečanje največ 20 % oziroma 25 % na dvojezičnih šolah;

— učiteljem, ki poučujejo v kombiniranih odd. z dvema razredoma osnovne šole do 15 %, v kombiniranih oddelkih z več razredi do 20 %,

— učiteljem na hospitacijskih šolah in v hospitacijskih oddelkih do 20 %,

— učiteljem na eksperimentalnih šolah do 50 %.

Dodatek za hospitacijske in eksperimentalne šole določijo z SRSZŠ, ki take šole imenuje, sporazumno s pristojno TIS oziroma pedagoškim inštitutom in šolo.

35. člen

Težja delovna mesta v osnovnih šolah se vrednotijo tako, da se vrednost izračunana po kriterijih analitične ocene delovnih mest poveča za dodatek, ki ga določijo šola sporazumno s temeljno izobraževalno skupnostjo.

Dodatki za težja delovna mesta se izračunajo po kriterijih kategorizacije težjih delovnih mest pristojne temeljne izobraževalne skupnosti.

36. člen

Učiteljem, ki vztrajajo na težkih in oddaljenih delovnih mestih dalj časa, se prizna dodatek na stalnost. Dodatek na stalnost se dodaja v višini od 30 do 100 % na doseženi osebni dohodek učitelja na takem delovnem mestu.

O višini dodatka odloči pristojna temeljna izobraževalna skupnost v sporazumu z republiško izobraževalno skupnostjo.

VI. IZPLAČILA, KI BREMENIJO
OSEBNE DOHODKE

37. člen

Za delo prek polnega delovnega časa, za nočno delo, za delo na dan nedelje in na dan zveznih in republiških praznikov ter za delo v deljenem delovnem času gre delavcu poseben dodatek. Ti dodatki se med seboj ne izključujejo.

38. člen

NADURNO DELO

Za delo, ki traja dalj kot poln delovni čas (nadurno delo) gre delavcu dodatek v višini 50 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas, ko je delal prek polnega delovnega časa.

Za primer dežurstva ali stalne pripravljenosti določajo prizadete podpisnice podrobnejša določila v svojih samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

39. člen

NOČNO DELO

Za delo v nočnem delovnem času gre delavcu dodatek v višini 30 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas, ko je delal v nočnem delovnem času.

40. člen

DELO NA DAN NEDELJE

Za redno delo na dan nedelje gre delavcu dodatek v višini od 30 do 50 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas, ko je delal v nedeljo.

41. člen

DELO NA DAN PRAZNIKA

Za delo na dan zveznega in republiškega praznika gre delavcu poleg zakonsko določenega nadomestila in akontacije osebnega dohodka zaradi dela na ta dan še dodatek v višini 50 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas.

42. člen

DELJEN DELOVNI ČAS

Samoupravni sporazumi, katerih podpisniki imajo zaradi narave dela deljen delovni čas, lahko določijo poseben dodatek delavcu, ki dela v deljenem delovnem času. Vendar ne več kot 350 dinarjev neto mesečno.

Za deljen delovni čas se šteje, če prekinitev delovnega časa traja več kot dve uri.

43. člen

NADOMESTILO OSEBNEGA DOHODKA
ZA ČAS BOLEZNI

Znesek nadomestila osebnega dohodka za čas bolezni do 30 dni znaša 100 % mesečnega neto osebnega dohodka delavca. Osnova je izplačani osebni dohodek v preteklem letu.

Ce je delavec odsoten zaradi nege obolelega člana skupnega gospodinjstva v primerih, da v skupnem gospodinjstvu ni drugega člana, ki bi prevzel nego bolnika, 90 % mesečnega neto osebnega dohodka po osnovi iz prvega odstavka.

44. člen

CIVILNO PRAVNO RAZMERJE

Ob sprejemanju periodičnih računov in zaključnega računa je svet šole dolžan poimensko obravnavati izplačila naslova civilno pravnih razmerij in presojati upravičenost sklenjenih pogodb.

Prejemki in izdatki, ki štejejo med poslovne stroške

45. člen

DNEVNICE
ZA SLUŽBENA POTOVANJA V DRŽAVI
IN STROŠKI PRENOČEVANJA

Dnevnic znaša:

- za čas odsotnosti več kot 8 do 12 ur največ 80 dinarjev,
- za čas odsotnosti več kot 12 ur največ 120 dinarjev.

Stroški prenočevanja na podlagi računa se krijejo največ do 130 dinarjev. V primeru, da delavec za prenočevanje ne predloži računa, mu gre za prenočevanje največ 60 dinarjev. Dnevnice so za vse delavce enake.

46. člen

DNEVNICE
ZA SLUŽBENA POTOVANJA V TUJINO

Dnevnice za službena potovanja v tujino se določijo v višini, ki velja za republiške državne organe.

47. člen

KILOMETRINA

Skladno s strukturo pogonskih stroškov so praviloma opravičljivi zneski za nadomestilo za uporabo osebnega avtomobila v službene namene do višine 1,30 dinarja za prevoženi kilometer.

48. člen

NADOMESTILO ZA LOČENO ŽIVLJENJE

Nadomestilo za ločeno življenje znaša mesečno največ 1000 dinarjev.

Nadomestilo za ločeno življenje in terenski dodatek se med seboj izključujeta.

Delavec ni upravičen do nadomestila za ločeno življenje, če odkloni ponujeno primerno družinsko stanovanje v kraju zaposlitve, ali če se je delavec vselil v dodeljeno družinsko stanovanje, družine pa ni preselil.

Natančnejše pogoje za pridobitev pravice do nadomestila za ločeno življenje in višino nadomestila določijo samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in v internih aktih šol.

49. člen

POVRAČILO STROŠKOV
ZA PREVOZ NA DELO IN Z DELA

Delavcu se lahko povrnejo stroški za prevoz na delo in z dela v višini stroškov javnih prevoznih sredstev na določenih relacijah s tem, da delavec sam krije najmanj 20 dinarjev. Kjer ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se lahko obračunavajo stroški prevoza na delo in z dela v višini največ 0,40 dinarja za kilometer.

Upravičenost do povračila izdatkov za prevoz na delo in z dela ter konkretno višino teh povračil določijo samoupravni sporazumi ali splošni akti delovnih organizacij.

50. člen

POVRAČILO SELITVENIH STROŠKOV

Selitveni stroški se povrnejo delavcu ali njegovim družinskim članom, če se selijo iz kraja dosejanega stalnega bivališča v drug kraj zaradi dela, če je preselitev v interesu temeljne organizacije združenega dela ali druge organizacije, zavoljo upokojitve ali smrti. Selitveni stroški se povrnejo upokojencem tudi za selitev v istem kraju, če izpraznijo družbeno stanovanje, ki so ga dobili v najem pri delovni organizaciji, kjer so bili zaposleni in je za izpraznitev tega stanovanja zainteresirana delovna organizacija.

Selitveni stroški se povrnejo v višini dejanskih stroškov po predloženih računih in komisijsko ugotovljenih upravičenih stroških. Če je preselitev v interesu delovne organizacije, se lahko delavcu in družinskim članom, ki živijo z njim v skupnem gospodinjstvu, povrnejo prevozniki in izplačila največ dve dnevnic za službeno potovanje v državi.

51. člen

REGRES ZA PREHRANO MED DELOM

Temeljne in druge organizacije združenega dela

naj zagotovijo organizirano prehrano med delom. Regres za prehrano med delom znaša 100 dinarjev na delavca mesečno.

Namenska sredstva za stanovanjsko gradnjo in izobraževanje

52. člen

NAMENSKA SREDSTVA ZA STANOVANJSKO GRADNJO

Namenski znesek za stanovanjsko gradnjo znaša toliko, kot je sklenjeno v samoupravnem sporazumu o združevanju sredstev za stanovanjsko gradnjo, vendar ne manj, kot znaša 6 % bruto osebnih dohodkov.

53. člen

IZOBRAŽEVANJE

Namenski znesek za izobraževanje znaša najmanj 1,5 % bruto osebnih dohodkov.

Ta sredstva so namenjena za družbenoekonomsko, politično in strokovno usposabljanje ob delu, za pridobitev poklicne izobrazbe in prekvalifikacije, štipendije, za namenske investicije in za druge namene v skladu z družbenimi dogovori ali samoupravnimi sporazumi o kadrovske politiki in štipendiranju.

Prejemki oziroma izdatki iz sklada skupne porabe

54. člen

OBLIKOVANJE DRUŽBENO DOGOVORJENEGA DELA SREDSTEV SKLADA SKUPNE PORABE

Udeleženci samoupravnega sporazuma lahko oblikujejo sredstva sklada skupne porabe, tako da leta ne presegajo višine povprečnega mesečnega osebnega neto dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu, pomnoženega s številom delavcev v delovni organizaciji ali po stanju konec preteklega leta.

V tako oblikovana sredstva niso všteta namenska sredstva za:

- stanovanjsko gradnjo
- za gradnjo počitniških domov in rekreacijskih objektov ter njihovo vzdrževanje
- preventivno zdravstveno varstvo
- odpravnine
- otroško varstvo
- humanitarne organizacije
- pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nezgode pri delu.

Udeleženci samoupravnega sporazuma morajo oblikovati sredstva sklada skupne porabe najmanj v taki višini, da lahko krijejo izdatke za regres za letni dopust.

55. člen

REGRES ZA LETNI DOPUST

Sredstva za nadomestilo stroškov rednega letnega dopusta se oblikujejo v višini najmanj 600 dinarjev in največ 900 dinarjev na zaposlenega, pomnoženega s številom zaposlenih.

V regres za letni dopust na delavca je všteto tudi regresiranje oskrbnega dne v počitniškem domu.

Samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov določijo konkretno višino regresa iz omenjenega razpona, pri tem morajo predvsem upoštevati socialni in zdravstveni položaj delavca.

56. člen

SOLIDARNOSTNE POMOČI

Za solidarnostne pomoči se štejejo:

- a) pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nezgode pri delu, v višini pogrebnih stroškov po računu pristojne organizacije,
 - b) ob smrti v ožji družini in v primeru daljše bolezni delavca lahko znaša denarna pomoč največ en povprečni neto mesečni osebni dohodek zaposlenih v delovni organizaciji v preteklem letu,
 - c) enkratna pomoč ob elementarnih nesrečah ali požarih, ki so prizadeli delavca in njegovo družino,
 - č) enkratne letne obdaritve upokojencev,
 - d) enkratne pomoči ob nastanku težje invalidnosti,
 - e) druge solidarnostne pomoči.
- Predlog za te solidarnostne pomoči – razen pod točko a) – daje osnovna organizacije sindikata.

57. člen

ODPRAVNINA

Odpravnina ob odhodu delavca v pokoj znaša najmanj dva in največ tri povprečne mesečne neto osebne dohodke na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem času. Enak znesek gre ob smrti delavca najožjim družinskim članom.

Udeleženci samoupravnega sporazuma določijo kriterije za porabo pravice do odpravnine, pri čemer zlasti upoštevajo dolžino delovne dobe in pogoje, pod katerimi je delavec pretežno delal.

58. člen

NAGRADE OB DELOVNIH JUBILEJIH

Delavec lahko dobi ob delovnih jubilejih nagrado. Zgomlji zneski nagrad za delovne jubileje so:

- za 10 let delovne dobe v isti delovni organizaciji en povprečni mesečni neto osebni dohodek na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu,
- za 20 let delovne dobe v isti delovni organizaciji 1,5 povprečnega mesečnega neto osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu,
- za 30 let delovne dobe v isti delovni organizaciji dva povprečna mesečna neto osebna dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu,
- za 40 let, (za 35 let za ženske) oziroma ob ob upokojitvi odpravnina (glej poglavje o odpravnini!).

Kaj se šteje za delovno dobo v isti delovni organizaciji in konkretno višino ter obliko nagrade za posamezne delovne jubileje, določijo udeleženci sporazuma v svojem splošnem aktu.

59. člen

Delavcem, ki opravljajo tehnična dela (snažilcam, razmnoževalcem, vratarjem, kurjačem, šoferjem in podobnim) preskrbi delovna skupnost potrebno obleko, obutev in zaščitna sredstva pri

delu. Pedagoški in upravni delavci imajo pravico do delovne halje, telovadni učitelji do telovadne opreme.

60. člen

Udeleženci zagotovijo delavcem v breme materialnih stroškov enkrat letno brezplačni preventivni zdravstveni pregled, preventivno zdravstveno zaščito (cepljenje ob epidemiji) in kolektivno nezgodno zavarovanje.

61. člen

Udeleženci bodo obračunavali in izplačevali v breme materialnih stroškov le tiste osebne prejemke, ki se po veljavnih predpisih ne štejejo za osebne dohodke. Ti osebni prejemki so:

- nagrade za delo dijakov in študentov ter
- izdatki, ki imajo značaj povračila stroškov.

62. člen

Povračila iz sredstev za materialne izdatke se obračunavajo in izplačujejo v višinah, kot jih določa ta sporazum, dokler niso družbeno sprejete druge višine povračil iz sredstev za materialne izdatke.

VII. IZVAJANJE SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

63. člen

Pri izvajanju tega sporazuma bodo udeleženci upoštevali načela javnosti in medsebojnega zaupanja. Dosledno bodo izvajali sprejeti sporazum ter omogočili pregled splošnih aktov in knjigovodsko dokumentacijo, da bi se lahko spremljalo izvajanje tega sporazuma.

64. člen

Izvajanje tega sporazuma spremlja skupna komisija.

Da bi skupna komisija lahko spremljala izvajanje sporazuma, ima pravico vpogleda v vse dokumente in podatke, ki so potrebni za presojo, kako udeleženci izpolnjujejo svoje obveznosti in kakšni pojavi ter problemi pri tem nastajajo.

Delovna organizacija mora skupni komisiji tri-mesečno poročati o izvajanju samoupravnega sporazuma. Skupna komisija določi, katere podatke morajo šole poslati na vpogled in roke za poročanje.

65. člen

Udeleženci pooblašajo skupno komisijo, da:

- spremlja izvajanje sporazuma
- avtentično razlaga določbe sporazuma
- zastopa udeležence pred komisijo za presojo samoupravnih sporazumov pred udeleženci tega sporazuma in pred drugimi organi ter organizacijami o vseh vprašanjih v zvezi s tem sporazumom
- pripravlja spremembe in dopolnitve tega sporazuma na lastno pobudo ali na predlog udeležencev.

66. člen

Sankcije za kršitev tega sporazuma so:

- opomin
- javni opomin in
- izključitev.

Sankcije izreka zbor delegatov udeležencev.

67. člen

Skupna komisija začne postopek za ugotovitev kršitve tega sporazuma po lastni presoji, na prijavo SDK ali katerega drugega organa ali udeleženca.

68. člen

Skupna komisija lahko pooblasti svojega člana, da opravi predhodni postopek za ugotovitev kršitve tega sporazuma. Skupna komisija mora vabiti predstavnika kršitelja sporazuma na sejo, na kateri bo obravnavala kršitev sporazuma in mu omogočiti, da se izjasni in poda svoj zagovor.

69. člen

Zbor delavcev oziroma najvišji samoupravni organ udeleženca, ki je v postopku zaradi kršitve tega sporazuma, mora obravnavati vzroke kršitve in primerno ukrepati.

VIII. PREHODNE DOLOČBE

70. člen

Če delavec po določitvi tega sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke ne doseže višine sedanje akontacije, se mu prizna dohodek do višine sedanje akontacije.

IX. KONČNE DOLOČBE

71. člen

Udeleženci tega samoupravnega sporazuma se obvezujejo, da ne bodo presegali s tem sporazumom dogovorjenih sredstev.

72. člen

Izhodiščna vrednost točke za ugotovitev skupne mase sredstev za osebne dohodke tega sporazuma znaša 1,00 dinar. Udeleženci tega sporazuma bodo na predlog skupne komisije valorizirali vrednost točke iz tega člena na podlagi gibanja osebnih dohodkov delavcev v gospodarstvu republike in upoštevali priporočila oziroma sklepe začrtane z vsakoletno resolucijo o ekonomski politiki.

73. člen

Kadar so določbe splošnega akta udeleženca v nasprotju z določbami tega sporazuma, veljajo določila tega sporazuma.

74. člen

Analitično oceno za delavca glede na zahteve delovnega mesta se opravi ob sprejemu delavca v združeno delo, ob spremenjeni sistemizaciji delovnih mest, ob prerazporeditvi delavcev, ob napredovanju, ob ugovoru zoper analitično oceno itd.

75. člen

Sistemizacijo delovnih mest se izdela po značilnih funkcionalnih skupinah delovnih mest iz 21. člena tega sporazuma.

Sistemizacijo delovnih mest se določi na podlagi ugotovljenega obsega dela, vrste in zahtevnosti dela, glede na pristojnosti oziroma glede na delovno področje po stanju 31. 12. 1974.

76. člen

Udeleženci bodo zagotovili, da bo vsak delavec na delovnem mestu pretežno zaposlen z nalogami take vrste in take zahtevnosti, ki so značilne za skupino delovnih mest, v katero se posamezno delovno mesto razvrsti.

77. člen

Udeleženci bodo omejevali nočno delo in delo v podaljšanem delovnem času le na najnujnejše primere.

78. člen

Vsak od udeležencev lahko odstopi od tega sporazuma s pismenim sklepom najvišjega organa upravljanja. Sklep mora poslati skupni komisiji.

Odstop začne veljati s 1. januarjem naslednjega leta. Z istim dnem nastopijo za takega udeleženca posledice odstopa, ki izhajajo iz zakona.

O p o m b a : Vse tabele so priložene na koncu teksta.

79. člen

Za spremembe in dopolnitve tega sporazuma velja enak postopek kot za sprejem.

80. člen

K temu sporazumu lahko pristopi katerakoli delovna skupnost s področja vzgoje in izobraževanja.

81. člen

Ta sporazum velja od dneva vpisa v register samoupravnih sporazumov pri republiškem sekretariatu za delo in se uporablja od 1. januarja 1975.

V Ljubljani,

PREDLOG PRIPRAVILA:

Skupna komisija udeležencev samoupravnega sporazuma delavcev v osnovnih šolah

Priloga I

Metoda analitične ocene delovnih mest

Priloga k 19. členu samoupravnega sporazuma za osnovne šole

I. ZNANJE

	Točke
1. Teoretično znanje t. j. izobrazba, je zahteva delovnega mesta, ki je za posamezno delovno mesto oziroma delavca izražena v stopnji zahtevane oziroma delavčeve izobrazbe in je ocenjena takole:	
– nepopolna osnovna šola (nekvalificirani delavci)	300
– izobrazba osnovne šole (tudi delavci z izobrazbo po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, polkvalificirani in priučeni delavci)	500
– izobrazba srednje poklicne dve ali triletna šole (tudi delavci z izobrazbo nekdanje nižje srednje šole, npr. nižje gimnazije, meščanske šole ipd., kakor tudi delavci z nedokončano nekdanjo višjo srednjo šolo, npr. delavec s 6 razredi gimnazije ipd.)	700
– izobrazba srednje poklicne tehniške, ekonomske, administrativne šole, gimnazije in podobne štiriletna srednje šole	1100
– višja izobrazba – fakulteta I. stopnje	1500
– visoka izobrazba – fakulteta II. stopnje	1900
Izobrazba se pridobi v šoli ali drugi za to izobraževanje verificirani ustanovi (izkazuje se z javno listino).	
Kot zahtevano znanje se upošteva tudi dokaz o opravljenem strokovnem izpitu, ki ga je delavec opravil na osnovi internih aktov, ki urejajo sistem strokovnega usposabljanja in napredovanja delavcev.	
Delavcu, ki je dosegel doktorat znanosti, magistraturo ali drugo javno priznano specializacijo, se glede na to lahko prizna za izobrazbo dodatno število točk, če je ta specializacija koristna pri opravljanju nalog na delovnem mestu, in sicer:	
– za javno priznano specializacijo	250
– za magistraturo	400
– za doktorat znanosti	600

II. FUNKCIJA

1. DELOVNE IZKUŠNJE

Zahtevane delovne izkušnje posameznegdelavca, ki so osnova za večji prispevek delavca na delovnem mestu, tako glede osebnega kot glede kvalitete dela, s tem pa tudi

osnova za ustrezno večji delavčev osebni dohodek, so ocenjene z naslednjim številom točk:

— po enem letu delovne dobe	100
— po dveh letih delovne dobe	150
— po treh letih delovne dobe	200
— po štirih letih delovne dobe	250
— po petih letih delovne dobe	300

2. SPOSOBNOST ZA OPRAVLJANJE DELA

Sposobnost za opravljanje dela je zahteva delovnega mesta, s katero se opredeljuje potrebno splošno inteligenco za razmišljanje in razsojanje ter druge intelektualne sposobnosti, ki se zahtevajo od delavca, kot so: iznajdljivost oz. domiselnost, iniciativnost ipd.

Glede na te zahteve in glede na možnosti nadzora dela in nudenja pomoči pri delu so delovna mesta opredeljena in ocenjena takole:

Stopnja 1

Delovna mesta, na katerih so opravila približno podobna in manj zahtevna, delovni postopki pa enostavni in se večkrat ponavljajo: nadzor in nudenje pomoči je možno tudi med delom

50–150

Stopnja 2

Delovna mesta, na katerih so opravila zahtevnejša pa tudi raznovrstna ter jih je mogoče opravljati na različne načine, vendar po postopkih, ki se jih pridobi z izkušnjami. Zahteva se tudi še reševanje lažjih problemov: nadzor dela in nudenje pomoči je možno tudi med delom, vendar ne vedno v podrobnostih

150–250

Stopnja 3

Delovna mesta, na katerih se zahteva različna, tudi zahtevna opravila in različne metode dela, ki jih delavec sam določa. Delo zahteva tudi samostojnost in iniciativnost

250–350

Stopnja 4

Delovna mesta ustvarjalnega značaja z zelo zahtevnimi raznovrstnimi opravili, pri katerih mora delavec popolno poznati predpise in pogosto uporabljati strokovno literaturo. Večkratno se pojavljajo nove naloge, ki zahtevajo popolno poznavanje postopkov dela: metode dela določa delavec sam, tudi originalno. Opravila zahtevajo veliko samostojnost, razmišljanje in ustvarjalnost ter iniciativnost pri reševanju problemov: potrebno je tudi večkratno medsebojno posvetovanje pri iskanju rešitev ter sposobnost za svetovanje, usmerjanje in dajanje navodil drugim: možnost nadzora in pomoči pri delu je zelo majhna in to šele po izvršenem delu ali celo nemogoča. Ta kriterij se upošteva predvsem pri pretežno umskih delavcih

350–600

3. SPRETNOST

Spretnost je kriterij, s katerim je izražena zahteva delovnih mest glede na potrebno umost pri opravljanju dela, pa tudi glede na večkratne časovne omejitve, v katerih se mora opraviti določeno delo, kar je ocenjeno

50–250

Ta kriterij se upošteva predvsem pri pretežno fizičnih delavcih.

4. ODGOVORNOST ZA PRAVILNO OPRAVLJANJE DELA

Odgovornost za pravilno opravljanje dela je zahteva delovnega mesta, ki predstavlja odgovornost glede na vsebino in pomen dela ter pomen in obseg škode, ki bi nastopila kot posledica nerednega, nevestnega ali netočnega opravljanja delovnih nalog. Večja ali manjša stopnja odgovornosti je odvisna od zahtevane samostojnosti, ki je potrebna pri odločanju o načinu dela, vestnosti, pozabljivosti in skrbnosti, ki je na delovnem mestu potrebna za normalno opravljanje delovnih nalog ter možnosti nastanka škode. Stopnje odgovornosti so:

Stopnja 1

Enostavna dela, ki zahtevajo majhno stopnjo pazljivosti pri delu in je eventualno povzročena škoda neznatna

100

Stopnja 2

Srednje zahtevna dela, ki zahtevajo precejšnjo pazljivost, točnost in samostojnost: delo se kontrolira občasno in po potrebi: možnost in višina škode je večja

100–300

Stopnja 3

Zahtevnejša strokovna dela, ki zahtevajo veliko prizadevnost, pazljivost in vestnost: delo je le okvirno določeno in se opravlja samostojno, kontrolira se rezultat dela, posledica nepravilnega strokovnega dela je lahko velika

350–600

Stopnja 4

Najzahtevnejša dela, ki zahtevajo največjo prizadevnost, samostojnost in samoiniciativnost: delo ni opredeljeno oziroma je le delno opredeljeno: način rešitve in odločitve so povsem samostojni, delo vključuje tudi kreiranje in koordiniranje pedagoškega procesa na šoli, ali finančnega in ekonomskega poslovanja zavoda: posledice nepravilnega strokovnopolitičnega delovanja so lahko zelo velike.

600–1000

5. POSEBNA DRUŽBENOPOLITIČNA ODGOVORNOST

Posebna družbenopolitična odgovornost je zahteva delovnega mesta, ki je specifična za delo v šolah in vzgojnoizobraževalnih zavodih. Ti delavci se sprejemajo po dodatnem kriteriju moralno-političnih kvalit. Poleg tega se od njih zahteva družbenopolitična razgledanost in stalna aktivnost v družbenopolitičnem življenju, večja lastna odgovornost pri izvrševanju nalog in odgovornost za pravilno vrednotenje ter podajanje družbenopolitičnih dogajanj. Praviloma se od njih zahteva, da sodelujejo v javnem življenju, tako da sodelujejo z mladino – družbenopolitičnimi organizacijami.

To velja za vse pedagoške delavce, še posebej pa za vodilne, ki skrbijo za izvajanje stališč in sklepov, ki jih sprejemajo družbenopolitični in šolski organi, ki usmerjajo življenje in delo šole, kriterije vrednoten

100–600

6. ODGOVORNOST ZA DELO DRUGIH (VODENJE)

Neposredna odgovornost za delo drugih zajema pravilno razporejanje in koordinacijo dela in nadzor dela skupin delavcev, sodelovanje za predstavljanje delovne skupine navzven. Posredna odgovornost pa zajema vpliv in odgovornost, predvsem strokovnih delavcev za pravilen potek procesa dela.

Glede na pomembnost – zahtevnost dela, obseg dela skupine oziroma področja, ima kriterij naslednje stopnje intenzivnosti:

Stopnja 1

Neposredna odgovornost za delo manjših skupin, ki opravljajo pretežno enostavna in elno zahtevnejša opravila in je metoda dela znana zaradi večkratnega ponavljanja.

50–150

Stopnja 2

Neposredna odgovornost za delo manjših skupin delavcev ali posameznih pripravnikov, ki opravljajo enostavna in zahtevnejša dela, ki večkrat zahtevajo tudi nove metode dela, po lastnih izkušnjah. To so predvsem delovna mesta vodij služb, mentorjev – svetovalcev, ki vodijo delavce na delovnih mestih, za katera se zahteva poklicna oziroma srednješolska izobrazba.

150–400

Stopnja 3

Neposredna odgovornost za delo delavcev, ki opravljajo zahtevna opravila – to so predvsem delovna mesta organizatorjev vzgojnoizobraževalnega procesa, t. j. vodilnih delavcev, ki vodijo delo zavoda kot celote, ki skrbijo za pravilno pedagoško in družbenopolitično orientiranost zavoda in za povezavo z zunanjimi družbenopolitičnimi in drugimi organi. Število točk je odvisno od števila zaposlenih na zavodu (od velikosti šole, zavoda)

400–800

7. ODGOVORNOST ZA SREDSTVA IN ZAUPANE VREDNOSTI

Odgovornost za sredstva dela in zaupane vrednosti je zahteva delovnega mesta, ki predstavlja neposredno ali posredno odgovornost delavca za morebitno škodo glede na zaupana sredstva in vrednosti (stroji, aparature, finančna sredstva, strokovna literatura, arhiv ipd.), glede na značaj in višino morebitne škode, ki lahko nastopi in glede na verjetnost škode. Po tej zahtevi so delovna mesta opredeljena in ocenjena takole:

Stopnja 1

Neposredna odgovornost za delovna sredstva in zaupanje vrednosti npr. blagajnika, ekonoma, oskrbnika premoženja, knjižničarja, vodja kabineta, razrednika ipd.

50–250

Stopnja 2

Odgovornost za delovna sredstva in zaupane vrednosti ter za finančno-materialno poslovanje

250–450

8. ODGOVORNOST ZA VARNOST DELAVCEV PRI DELU TER SPLOŠNA ODGOVORNOST ZA VSE OSTALE

Ta kriterij se upošteva pri delovnih mestih, na katerih so delavci neposredno odgovorni za varnost zaposlenih in splošno varnost ljudi. To so predvsem delavci, ki so odgovorni za spoštovanje in izvajanje predpisov o higiensko-tehnični zaščiti zaposlenih, vodje delavcev na delovnih mestih, kjer je nevarnost za zdravje in poškodbe.

50–150

9. ODGOVORNOST ZA SPLOŠNO VARNOST IN ZDRAVJE OTROKA

Ta kriterij se uporablja za pedagoške delavce, ki opravljajo neposredno pedagoško delo ali vodijo učence na izlete, ekskurzije. Posebej velja to za delavce, ki poučujejo telesno vzgojo, tehnični pouk v delavnicah, gospodinjstvo, fiziko in kemijo

50–150

10. UMSKE OBREMENITVE

Umski napor je obremenjevanje mentalnih funkcij, ki nastopajo pri učenju, pri kreativnem izkoriščanju znanja, pri iskanju novih idej, pri odgovornem odločanju ipd. Umskega napora ne smemo zamenjavati z naporom, ki nastopa zaradi obremenjevanja čutil ali zaradi delovne monotonije. Najbolj objektivni indirektni kazalec stopnje umskega napora je stopnja programiranosti dela oziroma stopnja samostojne, svobodne izbire načina dela. Pri tem kriteriju lahko stopnje umskega napora opredelimo takole:

Stopnja 1

Delo je skoraj povsem programirano. Opravlja se dosledno po danih navodilih. Pri delu nastopajo včasih nepredvideni problemi, ki terjajo, da delavec išče dodatna navodila.

100–200

Stopnja 2

Delo je v večji meri programirano v detajle. Samostojna izbira načina dela oziroma samostojno reševanje nepredvidenih vprašanj nastopa le včasih oz. le v manjšem delu opravil.

200–350

Stopnja 3

Delo je postopkovno in programirano vodeno. Del rednih opravil pa terja samostojne odločitveki se pojavljajo kot zahteve na več stopnjah strokovnega postopka. (Tipična delovna mesta te stopnje so: zelo zahtevna kompleksna dela, ki jih opravljajo pedagoški delavci.)

350–600

Stopnja 4

Dela so le okvimo programirana. Program dela se ne spušta v vsebinske detajle. Naloge so sicer pretežno postavljene, toda vsebinska izbira načina dela in odločitve so praviloma samostojne. Tipična delovna mesta te stopnje so: samostojna, vodstvena delovna mesta ipd.

600–1000

11. NAPOR PRI DELU Z LJUDMI

Stopnja napora pri delu z ljudmi je odvisna od vsebinske vrste kontaktov in od koordiniranosti in intenzivnega dela z ljudmi (frekvence). Ločimo:

1. INFORMATIVNE KONTAKTE — to je dajanje brezosebnih informacij strankam (npr. vratar, telefonist ipd.).

2. SVETOVALNE KONTAKTE — to je dajanje informacij in nasvetov, združeno z globljim spoznavanjem želja stranke (npr. pravno, strokovno svetovanje).

3. ANAMNESTIČNE IN PEDAGOŠKE KONTAKTE — to je poglobljeno delo z ljudmi bodisi zaradi odkrivanja človeške osebnosti, bodisi zaradi vzgojnega vplivanja ali povezave obojega.

Pri naporu dela z ljudmi ne upoštevamo organizacijskega vodenja, ker je ta zahteva že zajeta pri zahtevah samega vodenja. Poleg vsebinskega vidika dela z ljudmi (vrsto kontaktov) moramo upoštevati tudi frekvenco kontaktov. Tako dobimo stopnjo intenzivnosti:

Stopnja 1

Informativni ali občasni svetovalni kontakti

100–300

Stopnja 2

Informativni kontakti ves delovni čas ali pogosti svetovalni kontakti

300–500

Stopnja 3

Svetovalni kontakti ves delovni čas ali pogosti svetovalni kontakti, ki zahtevajo tudi poznavanje človeške osebnosti

500–700

Stopnja 4

Anamnestično-pedagoški kontakti ves delovni čas (kot so: pedagog, psiholog, socialni delavec)

700–900

12. TELESNE OBREMENTITVE

Pri kriteriju telesne obremenitve (fizični napor) upoštevamo značilnosti, telesne aktivnosti, ki jih delo vključuje, prisilno držo telesa ter stopnjo, intenziteto, kontinuiranost in čas trajanja obremenitve.

Stopnja 1

— Pretežno sedeča dela (več kot polovica delovnega časa) z obremenitvijo predvsem prstov ene ali obeh rok pri manipuliranju z majhnimi oz. lahki predmeti do 1 kg (tudi s hitrejšim ritmom dela),

— občasna hoja in nošenje lažjih predmetov,

— svoboden ritem dela — delavec lahko izgubljen čas brez škode nadoknadi kasneje, zato obstoji možnost kratkih odmorov,

— prisilna drža telesa je izjemna in nepomembna.

50–150

Stopnja 2

— v glavnem stoječa dela (več kot 2/3 delovnega časa) z večjo obremenitvijo rok.

— hoja in nošenje predmetov nad 5 kg na krajšo razdaljo sta pogosta

150–300

OPOMBA:

Pri določitvi stopnje intenzivnosti je potrebno tudi upoštevati, ali dela v danih okoliščinah ženska ali moški.

III. DELOVNI POGOJI**13. DELOVNE OKOLIŠČINE (EKOLOŠKI POGOJ, NEVARNOST NESREČ)**

Med delovne okoliščine sodijo:

a) nevarnost nesreč pri delu, ki so lahko mehanskega, toplotnega, električnega izvora ali

b) ekološki pogoji obremenitve, kot so neugodno toplotno okolje v zaprtem prostoru, mokrote, slabe vremenske razmere, neustrezna dnevna in umetna (močna) razsvetljava, ropot, ki škoduje slušnemu organu, vibracije, ultravijolično in ionizirajoče sevanje, plini, para, megla, prah in dim, biološka škodljivost (ogroženost zaradi nalezljivih bolezni), umazanija in smrad.

Stopnja intenzivnosti

Stopnja 1

Delovna mesta, ki so ves delovni čas izpostavljena večjim naštetim neugodnim delovnim okoliščinam in delovna mesta, ki so ves delovni čas izpostavljena enemu zdravju škodljivemu okolju

100–300

2. OBSEG DELA

Obseg dela se upošteva pri delovnih mestih, ki imajo večji ali manjši obseg dela zaradi večje razvitosti šole (zaradi podružničnih šol, večjega ali manjšega števila oddelkov, več TOŽD, kuhinje, proizvodnih zadrug, delavnic ipd.).

Točke za obseg dela se določijo z normativi iz samoupravnega sporazuma, ki so opredeljeni v členu 33. Konkretno število točk za taka delovna mesta določi pravilnik o delitvi OD šole.

Priloga III

K členu 22

Poskus opisa poklicnih nazivov pedagoških delavcev in opis dela pripravnika

Učitelj pripravnik je vsak pedagoški delavec do opravljenega strokovnega izpita

Učitelj pripravnik je oseba, ki ima diplomo višje ali visoke šole, ki izobražuje za pedagoški poklic in prvič nastopi delo v osnovni šoli.

Pri svojem delu ni povsem samostojen, temveč dela pod vodstvom učitelja mentorja in ravnatelja šole, od katerih dobiva naloge in napotke za vzgojnoizobraževalno delo.

Učitelj pripravnik se pripravlja na samostojno delo po posebnem programu, ki pripravnika uvaja v vzgojno in učno delo in v sodelovanje v strokovnih organih. Uvaja se v delo s samoupravnimi organi in organizacijami učencev. Pripravlja se na strokovni izpit.

Učitelj začetnik do 5 let delovne dobe

Učitelj začetnik je učitelj, ki je opravil strokovni izpit. Pri svojem delu v razredu je samostojen, zaradi neizkušenosti potrebuje stalno in občasno pomoč učitelja svetovalca ali ravnatelja šole. Samostojno vodi in usmerja delo razredne skupnosti in prevzema naloge, ki tvorno prispevajo k uspešnemu uresničevanju vzgojnoizobraževalnih nalog šole. Njegova osnovna naloga je lahko uspešno opravljena le, ako se strokovno izpopolnjuje in aktivno sodeluje v strokovnih aktivih, pri študiju in s poglobljanjem pedagoško strokovnega in družbenopolitičnega znanja. Hospitira in si nabira izkušnje pri delu.

Učitelj do 10 let delovne dobe

Učitelj je izkušen pedagoški delavec, ki je pri svojem delu povsem samostojen. Ima solidno pedagoško znanje, je osebnostno zrel ter družbeno in politično razgledan. Nudi hospitacije in konstruk-

tivno sodeluje v strokovnih organih šole. Pripravlja referate in samostojno vodi strokovne razgovore v učiteljskem zboru, sodeluje pri pripravi analiz in strokovnih posvetovanj s področja vzgoje in izobraževanja na šoli.

Učitelj mentor do 15 let delovne dobe

Učitelj je izkušen pedagoški delavec, ki je pri svojem delu v razredu povsem samostojen. Ima solidno pedagoško znanje, je osebnostno zrel ter družbeno in politično razgledan.

Nudi hospitacije in konstruktivno sodeluje v strokovnih organih šole.

Pripravlja referate in samostojno vodi strokovne razprave v učiteljskem zboru. Sodeluje pri pripravi analiz in strokovnih posvetovanj s področja vzgoje in izobraževanja na šoli.

Je usposobljen za usmerjanje in uvajanje pripravnikov v učiteljski poklic. Vodi strokovno usposabljanje pripravnika in mu daje konkretne napotke za vzgojnoizobraževalno in drugo delo. Vodi evidenco o strokovnem usposabljanju pripravnika, mu pomaga pri izdelavi podrobnih učnih načrtov in učnih priprav, hospitira pri pripravniku in daje vzorne hospitacije. Proučuje metode dela pri uvajanju pripravnikov in prenaša svoje izkušnje na učiteljski zbor.

Učitelj svetovalec od 15 let delovne dobe dalje

Poleg nalog, ki jih opravlja učitelj in učitelj mentor, svojo dejavnost usmerja na širšo šolsko organizacijsko in strokovno področje. Je nosilec naprednih strokovnih in družbenopolitičnih teženj v učiteljskem zboru, razgledan pedagog, ki vodi strokovne aktivne in študijske skupine. Še pogloblja v pedagoško in družbenopolitično problematiko ter z naveti in s svojim vzornim delom pomaga drugim profesorom učiteljev pri strokovnem delu.

PRILOGA II.

Funkcionalna skupina del.mesta	P o k l i c	Znanje	I.	II. Funkcija										III. Pog.dela				Točke
			Delovne izkušnje															
				Splošnost za opravlj. dela	Splošnost	Odgovornost za pr. vino opravlj.delo	Posebna družbeno politič.odgovornost	Odgovornost za delo drugih (vodenje)	Odgovornost za zau- pama sred.in vred.	Odgovornost za var- nost del.pri delu	Odgovornost za var- nost učencev	Uske obremenitve	Služi pri delu z ljudmi (pedag.kont.)	Telesne obremenitve	Delovne okoliščine	Obseg dela		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
II/2	Snažilke	500	do 300	140	150	250	-	-	100	-	-	100	-	250	150	-	-	1940
III/3	Pisarniški delavec	700	do 300	200	250	290	-	-	150	-	-	210	-	150	-	-	-	2250
V/5	Hišnik	700	do 300	210	250	300	-	20	200	-	-	130	-	250	160	-	-	2910
VI/7	Tajnik	1100	do 300	350	250	500	-	-	250	-	-	500	200	50	-	61 33	-	3500
VI/8	Računovodja	1100	do 300	400	-	900	-	10	450	-	-	600	100	50	-	61 33	-	4000
VII/9	Učitelj začetnik	1100	-	350	50	600	300	-	150	-	70	500	500	50	-	-	-	3670
VII/10	Učitelj	1100	-	400	60	650	330	-	150	-	70	550	530	50	-	-	-	3890
VIII/16	Predm.učit.ment.	1500	-	450	100	700	370	200	150	-	70	600	560	50	-	-	-	4750
IX/22	Profesor svetov.	1900	-	500	100	720	380	255	150	-	70	650	580	50	-	-	-	5355
X/23	Pomočnik ravnat.	1500	-	550	-	800	400	550	200	50	-	750	600	-	-	61 33	-	5400
X/24	Ravnatelj	1500	-	600	-	950	600	700	450	100	-	800	700	-	-	61 33	-	6400

TABELA K ČLENU 21

FUNKCI- ONALNA SKUPINA	OPIS VRSTE POKLICA	ZAPORED- NA ŠT. TIP.D.M.	NEKATERI POKLICI KOT SO	SREDNJA INDEKSNA VREDNOST
I.	<u>NAJOŽJE USMERJENI POKLICI</u> Poklici, ki pokrivajo tiste vrste dela ali delovna mesta, ki ne zahtevajo posebnega usposabljanja oz. za katerih delo se je mogoče usposobiti v zelo kratkem času s samim delom na takih delovnih mestih. V to skupino sodijo po starem poimenovani NK del.	1	pomožni delavec	1
II.	<u>OŽJE USMERJENI POKLICI</u> Zahtevajo določeno organizirano usposabljanje. Zahteva se nedokončana ali dokončana osnovna šola ter dodatni tečaji za priučiitev ali polkvalifikacijo.	2	snažilke, pomivalke, kuhinjske pomočnice, perice, likarice, vratar, kurir, telefonist itd.	1,29
III.	<u>SPECIALIZIRANI POKLICI</u> Poklici ozke usmeritve, ki zahtevajo dokončano osnovno šolo in dokončano organizirano usposabljanje, npr. zahteve po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, dopolnilni tečaji za priučiitev ali polkvalifikacijo.	3	varuška otrok, otroška negovalka, pisarniški delavec ipd.	1,50
IV.	<u>POKLICI ŠIRŠEGA PROFILA</u> Poklici širše usmerjenosti, katerih izobrazbo dajejo dve ali triletna poklicne šole	4	strojepisna, blagajnik, kuharica, bolničarka, kurjač ipd.	1,63
V.	<u>ŠIROKO USMERJENI POKLICI</u> Poklici širše usmerjenosti, katerih izobrazbo dajejo srednje poklicne šole, z dopolnilnimi tečaji in seminarji, so usmerjeni tudi v vodenje delavcev ožje in širše usmerjenosti.	5	hišnik, glavna kuharica, vodje delavnic ipd.	1,93

- 2 -

FUNKCI- ONALNA SKUPINA	OPIS VRSTE POKLICA	ZAPORED- NA ŠT. TIP.D.M.	NEKATERI POKLICI KOT SO	SREDNJA INDEKSNA VREDNOST
	<u>POKLICI TEHNIKA</u> Poklici profila tehnika in temu podobni poklici, katerih izobrazbo dajejo srednje tehniške šole, ekonomske šole, štiriletno administrativne šole, gimnazije in podobne štiriletno srednje šole	6	knjigovodja, blagajnik, ekonom, statistik, analitik, stenodaktilograf ipd.	2,00
VI.	Poklici profila tehnika in temu podobni poklici, katerih izobrazbo dajejo srednje tehniške šole, ekonomske šole, štiriletno administrativne šole, gimnazije in podobne štiriletno srednje šole. Na delovnem mestu se zahteva občasno ali trajno vodenje delavcev s poklicem ozkega profila in poklicem srednje šole, zahtevajo se dodatna znanja.	7	tajnik, medicinska sestra ipd.	2,33
		8	računovodja	2,64
		9	učitelj začetnik, strokovni učitelj začetnik, vzgoj. začetnik ipd.	2,43
	<u>PEDAGOŠKI POKLICI V RANGU TEHNIKA</u> Pedagoški poklici, katerih izobrazbo so dajala učiteljska in druge srednje šole, ki so usposabljele za pedagoški poklic v osnovni šoli ter sred. vzgojit. šola	10	učitelj, strok. učitelj, vzgojitelj	2,57
	Pedagoški poklici, katerih izobrazbo so dajala učiteljska in druge srednje šole, ki so usposabljele ali še usposabljujejo za pedagoški poklic.	11	učitelj mentor, strokovni učitelj mentor, vzgojitelj mentor ipd.	2,86

FUNKCI- ONALNA SKUPINA	OPIS VRSTE POKLICIA	ZAPORED. STEV. TIP-D.M.	NEKATERI POKLICI KOT SO	SREDNJA INDEKS. VREDNOST
VII.	Zahtevajo občasno ali trajno vodenje dela delavcev s poklicem srednje šole. Zahtevajo se tudi dodatna znanja pridobljena s seminarji in dodatnimi tečaji (pedagoško izpopolnjevanje oziroma pridobitev poklica pedagoškega delavca, kar velja za diplomante šol, ki sicer ne izobražujejo za pedagoški poklic.	12	učitelj svetovalec, strokovni učitelj svetovalec, vzgojitelj svetovalec ipd.	3,00
VIII.	<u>POKLICI V RANGU INŽENIRJA</u> Poklici, katerih izobrazbo dajejo višje šole ali prvostopenjski študij na fakultetah, zahteva pa se tudi vodenje dela s poklici profila srednjih in višjih šol.	13	sekretar šole, vodja računovodstva, ekonom, vodja tehničnih služb, vodja pisarne, višja medicinska sestra	3,00
	<u>PEDAGOŠKI POKLICI V RANGU INŽENIRJA</u> Pedagoški poklici, katerih izobrazbo dajejo višje šole, kot pedagoška akademija ali prvostopenjski študij na fakultetah pedagoške smeri.	14	predmetni učitelj začetnik	2,71
		15	predmetni učitelj	2,86
	Pedagoški poklici, katerih izobrazbo dajejo višje šole, kot pedagoška akademija ali prvostopenjski študij na fakultetah pedagoške smeri.	16	predmetni učitelj mentor	3,14
	Zahtevajo občasno ali trajno vodenje dela delavcev s poklicem profila srednje šole. Zahtevajo se tudi dodatna znanja pridobljena s seminarji in dodatnimi tečaji (pedagoško izpopolnjevanje).	17	predmetni učitelj svetovalec	3,29
			Defektolog, logoped, knjižničar, socialni delavec, po istih nazivih kot predmetni učitelji	-

IX.	<u>POKLIC DIPLOMIRANEGA INŽENIRJA</u> Poklici, katerih izobrazbo dajejo visoke šole in fakultete, ki sicer ne izobražujejo za pedagoški poklic. Taki delavci si morajo pridobiti pedagoško izobrazbo z dodatnimi izpiti, če opravljajo pedagoški poklic.	18	sekretar šole, znanstveno raziskovalni sodelavec ali svetovalec in drugi profili z visoko šolsko izobrazbo	3,29
	<u>PEDAGOŠKI POKLICI V RANGU DIPL. INŽENIRJA</u> Pedagoški poklici, katerih izobrazbo dajejo visoke šole ali fakultete	19	profesor začetnik	3,00
		20	profesor	3,14
	Pedagoški poklici, katerih izobrazbo dajejo visoke šole ali fakultete.	21	profesor mentor	3,43
	Zahtevajo tudi občasno ali trajno vodenje dela delavcev s poklicem profila srednje ali višje šole. Zahtevajo se tudi dodatna znanja pridobljena s seminarji in dodatnimi tečaji (pedagoško izpopolnjevanje).	22	profesor svetovalec	3,57
X.	<u>VODSTVENA IN VODILNA DELOVNA MESTA</u> Delovna mesta, za katera se zahteva izobrazba srednje, višje ali visoke šole oz. fakultete pedagoške smeri. Od njih se zahtevajo strokovno organizacijske sposobnosti in družbeno politična angažiranost.	23	pomočnik ravnatelja	3,6
	Vodilna delovna mesta, katerih zahtevnost terja izobrazbo višje ali visoke šole oziroma fakultete - pedagoške smeri. Od njih se zahtevajo strokovne in organizacijske sposobnosti, družbeno politična angažiranost ter znanje potrebno za vodenje zavodov, domov, šol ipd.	24	ravnatelj zavoda ali šole, internata ali doma	4,27

PRILOGA IV. PREGLEDNICA OD 2 MINULIM DELOM

FUNKCI- ONALNA SKUPINA	MINULO DELO	LETA	2-5 let	5-10 let	10-15 let	15-20 let	20-25 let	25-30 let	nad 30 let
		%	-	+ 2 %	+ 4 %	+ 6 %	+ 8 %	+ 10 %	+ 12 %
II/2	Snažilka	1940	1979	2017,5	2056,5	2095	2134	2173	
III/3	Pisarniški delavec	2250	2295	2340	2385	2430	2475	2520	
V/5	Hišnik	2910	2969	3026,5	3084,5	3143	3201	3259	
VI/7	Tajnik	3500	3570	3640	3710	3780	3850	3920	
VI/8	Računovodja	4000	4080	4160	4240	4320	4400	4480	
	Uč.pripravnik	3000	-	-	-	-	-	-	-
VII/9	Uč. začetnik	3670	-	-	-	-	-	-	-
VII/10	Učitelj	-	3690	-	-	-	-	-	-
			3963	4045,5	4123	4201	4279	4357	
VII/11	Učitelj mentor	-	4350 ^x	-	-	-	-	-	-
			4437	4524	4611	4698	4785	4872	
VII/12	Učit.svetovalac	-	4555 ^x	-	-	-	-	-	-
			4646	4737	4828,5	4919,5	5010,5	5101,5	
IV/23	Pomočnik rav.	5400	5508	5616	5724	5832	5940	6048	
IV/24	Ravnatelj	6400	6528	6656	6784	6912	7040	7168	

^x Ndaaj bo učitelj dosegel naziv mentorja ali svetovalca, je odvisno od njegove prizadevnosti.
V glavnem takrat, ko bo delal, kar je opisano v prilogi III.

PRILOGA V.

MAKSIMALNE INDEKSNE VREDNOSTI

Funkcionalna skupina	Neposredno proizvodno delo					Delo strokovnih služb					Vodenje				
	roč- no	ma- hani-	avto- mati-	pri- prav-	spre- mlje- val-	pos- lov- no	ana- liti- čno pr.	razi- sko- val-	delo z ljud- mi	kul- tur- no umet.	od- del- kov in izb. not	de- lov- nih	stro- kov- nih	TOZD	OZD
I. Najožje us- merjeni	1	1													
II. Ozko us- merjeni	1,5	1,5			1,5										
III. Speciali- zirani	2,1	2,1			2,1					2,3					
IV. Široki	2,4	2,4	2,8	2,4	2,4					2,7					
V. Specialisti	2,8	2,8	3,2	3	3					3,2					
VI. Delovodje	2,8	2,8	3,2	3,2	3	3	3,1			3,2	3,7	3,8			
VII. Tehniki	3	3	3,2	3	3,2	3,1	3,2		3,3	3,3	3,3	3,7	4	4	
VIII. Inženirji			3,5	3,3	3,8	3,7	4	3,8	3,6	3,9	4,3	4,3	4,8	5	
IX. Dipl.inžen.			3,8		4,1	3,9	4,2	4,3	4,1	4,5	4,9	5,1	5,2	5,6	
X. Magistri					4,2	4,4	4,7	4,6	4,5			5,5	5,6	6	